

СЛУЖ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА

1830

Slusbeni vovnik 3R
Makedonije91001 Skopje
ran 51

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскохрватски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазици. — Огласи според тарифата — Жиро сметка кај Службата на општественото книговодство 60802-603-19644

Петок,

БЕЛГРАД

БРОЈ 50

ГОД. XXXVIII

динари. Рок за рекламации 15 дена. — Редакција: Улица Јована Ристика број 1. Пошт. факс 226. — Телефони: Централна 650-135; Уредништво 651-855; Служба за претплата 651-732; Телекс 11756

612.

Врз основа на член 397 став 2 од Царинскиот закон („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/76, 36/79, 52/79 и 12/82), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОДЛУКАТА ЗА НАЧИНОТ НА ПРОДАЖБАТА НА ЦАРИНСКИТЕ СТОКИ И ЗА РАСПОРЕДОТ НА СРЕДСТВАТА ДОБИЕНИ СО ПРОДАЖБАТА НА ТИЕ СТОКИ

1. Во Одлуката за начинот на продажбата на царинските стоки и за распоредот на средствата добиени со продажбата на тие стоки („Службен лист на СФРЈ“, бр. 35/76, 41/79 и 18/82) во точка 17 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Кафе (сурово, пржено, мелено и мешано) и се продава на Сојузната дирекција за резерви на прехранбени производи со непосредна погодба.“

2. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 335

12 август 1982 година

Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,

Борисав Сребриќ, с. р.

613.

Врз основа на член 221 став 1 точка 3 од Законот за основите на безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 63/80), во спогодба со сојузниот секретар за внатрешни работи и со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија, претседателот на Сојузниот комитет за сообраќај и врски пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ДИМЕНЗИИТЕ, ВКУПНИТЕ МАСИ И ОСНОТО ОПТОВАРУВАЊЕ НА ВОЗИЛАТА И ЗА ОСНОВНИТЕ УСЛОВИ КОИ МОРААТ ДА ГИ ИСПОЛНУВААТ УРЕДИТЕ И ОПРЕМАТА НА ВОЗИЛАТА ВО СООБРАЌАЈ НА ПАТИШТАТА

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат димензиите на возилата, на вкупната маса на возилата, осните оптоварувања на возилата и основните услови што мораат да ги исполнуваат уредите и опремата на возилата во сообраќај на патиштата и кои на возилата

мораат да бидат вградени и изведени така што возилата да можат безбедно да учествуваат во сообраќајот на патиштата, како и другите технички услови на кои мораат да им одговараат одделни уреди на возилата што се од значење за безбедноста на сообраќајот.

Член 2

Како димензии на возилото, во смисла на овој правилник, се подразбираат габаритните димензии на возилото и на група возила и димензиите на возилото што се од посебно значење за безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Како маса на возилото, во смисла на овој правилник, се подразбираат најголемата дозволена и сопствената маса на возилото, носивоста на возилото и масата со која возилото притиска врз подлогата.

Член 3

Како уреди на моторните возила и на приклучните возила во сообраќај на патиштата, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) уредите за управување;
- 2) уредите за запирање;
- 3) уредите за осветлување на патот и за давање светлосни знаци;
- 4) уредите што овозможуваат нормална видливост;
- 5) уредите за давање звучни знаци;
- 6) уредите за движење на возилото напред;
- 7) уредите за контрола и давање знаци;
- 8) уредите за одвод и испуштање на издувните гасови;
- 9) уредите за спојување на влечно и приклучно возило;
- 10) другите уреди од посебно значење за безбедноста на сообраќајот (каросеријата, кабината за возачот и просторот за патниците, пневматиците, калниците, браниците, заштитниците од подлетување од задната страна под возилото, приклучоците за сигурносните појаси, приклучоците за влек, уредите за обезбедување на возилото од неовластена употреба, уредите за погон на збиен или течен гас и уредите од кои зависи составот и обоеноста на издувните гасови).

Член 4

Како опрема на возилото во сообраќај на патиштата, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) резервното тркало;
- 2) апаратот за гасење пожар;
- 3) знакот за обележување на возилото запрено на коловозот на патот;
- 4) опремата за укажување прва помош (кутијата на прва помош);
- 5) клинестите подложки;
- 6) чеканчето за кршење на стакло;

- 7) резервните сијалици;
- 8) сигурносните појаси;
- 9) јажето или лостот за влек;
- 10) зимската опрема;
- 11) друга опрема.

II. ДИМЕНЗИИ НА ВОЗИЛОТО И ВКУПНАТА МАСА НА ВОЗИЛОТО

Член 5

Најголема должина на возилото е растојанието помеѓу најиздадниот преден дел и најиздадениот заден дел на возилото, без товарот.

Најголема ширина на возилото е растојанието помеѓу најиздадените бочни делови на возилото, без товарот.

Најголема височина на возилото е растојанието помеѓу хоризонталната подлога и највисокиот дел на возилото во неоптоварена состојба.

Член 6

Најголемата дозволена должина на возилото изнесува, и тоа на:

- 1) патнички автомобил — 6 m;
- 2) автобус, товарно возило, специјално возило и работно возило — 12 m;
- 3) автобус, специјално патничко возило и специјално товарно моторно возило, со зглобен конструктивен состав — 17 m, а на автобус за градски и приградски сообраќај и на тролбус за градски сообраќај, со зглобен конструктивен состав — 18 m;
- 4) приклучно возило (со руда):
  - а) со една оска — 6 m;
  - б) со две оски — 10 m;
  - в) со три и повеќе оски — 12 m;
- 5) група возила:
  - а) на влекач со полуприколка — 16,5 m;
  - б) на влечно возило со едно или две приклучни возила, освен на возило за превоз на лица во градскиот и приградскиот сообраќај — 18 m;
  - в) на автобус со приколка за градски и приградски сообраќај — 20 m;
  - г) на патнички автомобил со приколка — 15 m;
  - 6) запрежно возило, вклучувајќи ја и запрегата — 10 m.

Член 7

Најголемата дозволена ширина на возилото изнесува 2,5 m.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, широчината на возилото не ги опфаќа пречекорувачката конструкција на возилото, мораат да бидат во пропишаната најголема дозволена ширина на возилото, а другите делови — во пропишаната ширина зголемена за вредноста на дозволеното отстапување од најмногу 1% од вредноста од став 1 на овој член.

Член 8

Најголемата дозволена височина на возилото изнесува 4,0 m.

Член 9

Моторните возила и приклучните возила, како и групи на возила, мораат да имаат такви уреди што при возењето во круг од 360° пребришаната површина на кругот, со надворешен пречник од 24 m, да не биде поширока од 6,7 m. Притоа најиздадената точка на возилото мора да биде водена по круг со пречник од 24 m.

Член 10

Препустот на моторните возила и на приклучните возила може да изнесува најмногу 50% од растојанието помеѓу оските.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, на двоосните моторни возила со кабина над моторот и на автобусите, препустот може да изнесува најмногу 60% од растојанието помеѓу оските, а на автобусите со мотор зад задната оска и на автобусите со мотор помеѓу предната и задната оска — најмногу 63% од растојанието помеѓу оските.

Одредбите од ст. 1 и 2 на овој член не се однесуваат на возилата со вградени уреди за вршење на определени дејствија.

Како растојание помеѓу оските на возилата на моторен погон и на приколките, во смисла на овој правилник, се подразбира растојанието помеѓу предната и задната оска.

Ако предната и задната оска на возилото е изведена како еднокатна, удвоена или трикатна, под растојание помеѓу оските се подразбира растојанието помеѓу симетралата на удвоените, односно трикатните оски и крајната (предната или задната) оска на возилото.

За полуприколки, наместо растојанието помеѓу оските, се зема растојанието помеѓу вертикалната оска на обртното подножје и симетралата на оските, односно задната оска на полуприколката.

Член 11

Најголемата дозволена маса на возилата на моторен погон или на група возила изнесува 40 t, со тоа што основното оптоварување на тоа возило, односно група возила — во состојба на мирување, на хоризонтална подлога, не смее да преминува, и тоа:

- 1) оптоварување на една оска — 10 t;
- 2) оптоварување на еднокатна оска или на повеќе оски со меѓусебно растојание помало од 1 m — 10 t;
- 3) оптоварување на удвоена оска со меѓусебно растојание од 1 до 2 m — 16 t, при што ниедна оска не смее да биде оптоварена над 10 t;
- 4) оптоварување на трикатна оска со меѓусебно растојание на соседните оски од 1 до 2 m — 24 t, при што ниедна оска не смее да биде оптоварена над 10 t, а ни две соседни оски повеќе од 16 t.

Член 12

Најголемата дозволена маса на возилото со тркала без пневматичи изнесува за возило што има тркала со наплатки од метал, полна гума, пластика или сличен материјал, и тоа со:

- 1) една оска — 1,2 t;
- 2) две оски — 3,0 t.

Наплатките од метал, од полна гума, од пластика или од сличен материјал мораат да бидат рамни. Брукето со кои наплатките се заковани мораат да имаат рамна глава и не смеат да стрчат надвор од рамнината на наплатката.

Член 13

Односот на бруто-силата на моторот изразена во киловати, односно во коњски сили и на најголемата дозволена маса на возилото изразена во тони мора да биде, и тоа за:

- 1) патничките автомобили, комбинирани возила и за мотоциклите — најмалку 14,72 kW/t;
- 2) автобусите, освен за автобусите со зглобен конструктивен состав — најмалку 8,83 kW/t;
- 3) товарните возила — најмалку 7,36 kW/t;
- 4) автобусите со зглобен конструктивен состав — најмалку 5,88 kW/t;
- 5) работните и специјализираните возила наменети за вршење на комунални услуги, товарните возила наменети за вршење транспорт во земјоделството, шумарството, градежништвото и рударството, како и за групи на моторни и приклучни возила — најмалку 4,41 kW/t;

6) возилата со електропогон:

а) со напојување од мрежата — се применуваат одредбите на точ. 2 до 4 од овој став;

б) со напојување од сопствен извор на електрична енергија:

— за возилата наменети за превоз на лица — најмалку 5 kW/t, освен за велосипеди со електро-мотор;

— за возилата наменети за превоз на товар — најмалку 3 kW/t.

На погонските тркала на патничките автомобили, автобусите, трелејбусите и мотоциклите, ако возилото е оптоварено и во мирување на хоризонтална рамнина, мора да опаѓа најмалку една третина од најголемата дозволена маса на возилото, односно на група возила, а на погонските тркала на товарните и влечните возила — најмалку една четвртина од најголемата дозволена маса на возилото, односно на група возила.

Вкупната маса на приколката не смее да биде поголема од вкупната маса на влечното возило за повеќе од 50%.

III. УРЕДИ НА МОТОРНИТЕ ВОЗИЛА И НА ПРИКЛУЧНИТЕ ВОЗИЛА

1. Уреди за управување со возилото

Член 14

Уредот за управување со возилото на секое моторно возило мора да биде сигурен и изведен така што возачот да може лесно, брзо и на сигурен начин да менува правецот на движењето на возилото.

Уредот за управување со возилото од став 1 на овој член мора да биде таков што предните тркала на возилото што се наоѓаат во положба на свртување, при движењето на возилото по хоризонтална рамна површина, по ослободувањето на тркалото на управувачот, сами да се враќаат кон положбата за праволиниско движење.

Слободниот од на тркалото на управувачот на возилото не смее да биде поголем од 30°.

2. Уреди за запирање на возилото

Член 15

Уредите за запирање (во натамошниот текст: системот за кочење) на моторните и приклучните возила мораат да бидат вградени и изведени така што возачот да може возилото на сигурен, брз и ефикасен начин да го запре, без оглед на степенот на оптоварувањето на возилото и наклонот на патот по кој се движи возилото, како и да го осигури возилото во неподвижна положба на пат со наклон.

Како систем за кочење од став 1 на овој член се подразбираат:

- 1) работната кочница;
- 2) помошната кочница;
- 3) паркирната кочница;

Работната кочница мора да биде таква што да му овозможи на возачот возилото да го запре на сигурен, брз и ефикасен начин, без оглед на брзината на движењето на возилото, оптоварувањето на возилото и наклонот на патот. Таа кочница треба да овозможи регулирање на интензитетот на кочењето од возачкото место, а при тоа возачот да не го испушта управувачот од раце, а кочницата, исто така, треба да дејствува еднакво врз тркалата што се наоѓаат на иста оска.

Помошната кочница мора да биде таква што да му овозможи на возачот возилото да го кочи, односно запре на соодветно растојание ако откаже работната кочница. Помошната кочница мора да биде поставена така што возачот да може лесно и брзо да ја употреби од возачкото место, при што едната рака на возачот мора да биде слободна заради управување со возилото.

При употребата на работната и помошната кочница разликата на силата на кочењето врз тркалата на иста оска не смее да биде поголема од 20%, при што за основа на пресметувањето се зема процентот од поголемата сила.

Паркирната кочница мора да биде таква што да може, паркираното возило во закочена положба со помош на неа да се осигури со соодветен механички уред. Таа кочница мора да биде поставена во моторното возило, така што возачот да може да ја употреби од возачкото место, а во приклучното возило така што возачот да може да ја активира од возачкото место или лицето што е надвор од возилото.

Член 16

Работната, помошната и паркирната кочница на моторното и приклучното возило, освен на мотоцикл, мораат да бидат вградени и изведени така што на сигурен и безбеден начин да го запрат возилото.

Работната, помошната и паркирната кочница на моторните возила од став 1 на овој член можат да бидат комбинирани така што:

1) да постојат најмалку две команди независни една од друга и командата на работната кочница да биде независна и одвоена од командата на паркирната кочница;

2) командата на помошната кочница да биде независна од командата на паркирната кочница, ако паркирната кочница е од таква конструкција што да не може да се стави во дејство при движењето на возилото.

Работната кочница на моторните возила од став 1 на овој член мора да дејствува врз сите тркала.

Работната кочница и паркирната кочница мораат да дејствуваат врз површината што со тркалата постојано е поврзана со доволно цврсти делови.

Ако откаже кочницата на која и да било оска на приклучното возило споено со моторното возило, од став 1 на овој член како со влечно возило, мора да биде обезбедено непречено кочење со кочниците поставени во тоа влечно возило.

Уредите со кои се обезбедува непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на промената на оптоварувањето на моторните и приклучните возила, освен на автобусите за градски и приградски сообраќај, како и на приклучните возила со најголема дозволена маса до 1,5 t, што на која и да било задна оска имаат промена на оптоварувањето „полно-празно“ поголема од 40% од најголемото осно оптоварување, мораат да бидат вградени и изведени така што да обезбедуваат непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на промената на оптоварувањето.

На моторните и на приклучните возила што имаат еластично бесење на оските со помош на федери чијшто уклон при фидерирањето „полно-празно“ е помал од 25 mm не мораат да бидат вградени уреди со кои се обезбедува непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на промената на оптоварувањето.

Забавачот за долготрајно забавување на моторните возила со најголема дозволена маса над 5 t, што се предвидени за влек на приколки со најголема дозволена маса над 7 t, односно полуприколки со седло чијшто најголема дозволена маса, која е намалена за масата што ја оптоварува седлото, е поголема од 7 t и на моторните возила со најголема дозволена маса над 9 t, мора да биде вграден и изведен така што да обезбедува долготрајно забавување на возилото и истовремено да го активира уредот за долготрајно забавување на приклучното возило.

Структурата на преносниот механизам на работната кочница на моторните возила со најголема дозволена маса над 10 t мора да биде таква што кочниците на оските да се активираат со помош на најмалку два меѓусебно независни извора на енергија, така што ако изостане кочењето на едната оска, да остане непречено кочењето на другата оска или на другите оски. Остатокот на ефикасноста на кочниот уред за работно кочење може да биде најмалку 30% од нормативот пропишан за работната кочница од член 96 на овој правилник.

Структурата на системот за кочење за работно кочење на моторните возила што мораат да ги исполнуваат условите од став 9 на овој член, а се предвидени за влек на приклучни возила, мора да биде таква што секогаш да е во состојба да ги стави во дејство кочниците на приклучното возило.

Кај моторните возила и приклучните возила, како и кај група возила, дејствувањето на кочницата на одделни оски мора да биде синхронизирано.

Системот за кочење за работно кочење на група возила мора да биде такво што да обезбедува кочење на приклучното возило истовремено или пред кочењето на влечното возило. Времето од притисокот врз педалот на работната кочница до активирањето на цилиндерот на работната кочница, односно додека се постигне 10% од вредноста од работниот притисок врз најнеповолната оска не смее да биде поголемо од 0.2 секунди, а вкупното време за да се постигне 75% од вредноста од работниот притисок не смее да биде поголемо од 0.6 секунди.

Член 17

Системот за кочење на мотоциклите со бочна приколка или без неа мора да биде вграден и изведен како два независни система за кочење со посебен уред заивно активирање на предното и задното тркало, односно само на предното или само на задното тркало на мотоциклот.

Член 18

Системот за кочење на моторните трицикли, чии тркала се симетрично распоредени во однос на надолжната средишна рамнина на возилото и чија најголема дозволена маса не применува 1 t, мора да биде вграден и изведен како два независни системи за кочење, од кои едниот дејствува врз предното тркало, односно врз предните тркала, а другиот врз задното тркало, односно врз задните тркала.

На моторното возило од став 1 на овој член мора да биде вградена и изведена и паркирна кочница така што со помош на неа да се осигури возилото во закочена положба.

На моторните возила од став 1 на овој член, чија најголема дозволена маса преминува 1 t, сообразно се применуваат одредбите на ст. 1 до 4 од член 16 на овој правилник.

Член 19

Системот за кочење на приклучното возило чијшто најголема дозволена маса не преминува 0,75 t не мора да биде вграден и изведен така што да ги исполнува условите од член 15 став 1 на овој правилник, ако најголемата дозволена маса на приклучното возило не ја преминува половината од масата на влечното возило, заедно со возачот.

Работната и паркирната кочница на приклучното возило чијшто најголема дозволена маса преминува 0,75 t, а кое е првпат регистрирано по 1 јануари 1972 година, мораат да бидат вградени и изведени така што да дејствуваат врз сите тркала од приколката, односно полуприколката.

Ако приклучното возило има повеќе од две оски, тркалата на едната оска не мораат да бидат кочени.

Работната кочница на приклучното возило мора да биде така изведена што возачот да може во текот на возењето да ја стави во дејство од возачкото место со помош на командата со која ја става во дејство работната кочница на влечното возило. На приклучното возило чија најголема дозволена маса не преминува 1,5 t работната кочница може да биде изведена со инерционна команда.

Инерционната команда може да биде вградена и изведена и на приклучно возило чијшто најголема дозволена маса е до 3,5 t, ако неговата брзина на движењето не преминува 30 km/h.

Системот за кочење на работното кочење на приклучното возило чијшто најголема дозволена маса е над 0,75 t, мора да биде вграден и изведен со автоматска команда со која се активира работното кочење на приклучното возило ако се прекине уредот за спојување.

Работната кочница на приколката со еднократна оска и на едноосна приколката чијшто најголема дозволена маса не преминува 1,5 t и која со влечното возило е споена преку руда, а крутиот товар се потпира истовремено врз влечното возило и приколката (стабла, цевки, шини итн.) мора да биде вградена и изведена така што да го обезбедува работното кочење на приколката, а ако најголемата дозволена маса на приколката е меѓу 0,75 t до 1,5 t и ако е дваплати помала од масата на влечното возило, не мора да има уред со кој се обезбедува работното кочење на тој начин.

На приколката без кочница или со инерционна команда мора да биде вградена и изведена помошна накрсна приклучна врска која, ако главната врска се прекине, ќе попречи рудата, односно приколката да скршне настрана или ќе ја активира работната кочница.

Системот за кочење на приколката чијшто најголема дозволена маса преминува 7 t, односно на полуприколката со седло чијшто најголема дозволена маса, која е намалена за масата што ја оптоварува седлото, е поголема од 7 t, мора да биде вграден и изведен како двоводен пневматски преносен механизам и мора да обезбеди функција на долготрајно забавување кога е активиран со помош на командата на забавачот од влечното возило.

3. Уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци

Член 20

Како уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци на моторни возила и на приклучни возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) уредите за осветлување на патот;
- 2) уредите за означување на возилото;
- 3) уредите за давање светлосни знаци.

Под изразот „светло“, во смисла на овој правилник, се подразбира уредот на возилото што дава светлина.

Член 21

Уредите за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци, поставени на предната страна на моторното возило и на приклучното возило не смеат да даваат светлина во црвена боја видлива од предната страна на возилото ниту светлина во бела боја од светла и рефлектирачки материји поставени на задната страна на возилото, односно видливи од задната страна на возилото.

Одредбата на став 1 од овој член не се однесува на светлото за осветлување на патот при возење наиззад, на подвижното светло за истражување (рефлектор), на светлата за осветлување на задната регистарска таблица и на регистарска таблица обложена со бела рефлектирачка материја, како и на црвеното трепкаво светло на посебни моторни возила што ги следат возилата под придружба.

Член 22

Идентични уреди за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци што се удвоени на моторно возило со три или повеќе тркала, мораат да бидат поставени во иста хоризонтална рамнина и симетрично во однос на надолжната вертикална рамнина на возилото и мораат да бидат во иста големина и боја и да дејствуваат истовремено со еднаков светлосен интензитет.

Уредите за давање светлосни знаци за означување на правецот на движењето на возилото (покажувачи на правецот) и паркирните светла не мораат да дејствуваат истовремено.

Уредите од став 1 на овој член, ако се изведени комбинирано, мораат да ги исполнуваат пропишаните услови за секој одделен уред.

Член 23

Уредите за осветлување на патот на предната страна на возилото мораат да бидат поврзани така што да не можат да се вклучат додека не се вклучат задните и предните позициони светла и светлата за осветлување на задната регистарска таблица, освен кога се користат за давање на светлосни знаци.

Уреди за осветлување на патот

Член 24

Како уреди за осветлување на патот на моторни возила и на приклучни возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) главните фарови;
- 2) фаровите за магла;
- 3) светлата за возење наиззад;
- 4) фаровите и светлата за осветлување на местото на кое се изведуваат работи;
- 5) подвижниот фар (рефлекторот).

Главните фарови можат да бидат изведени така што да имаат:

- 1) големо светло;
- 2) соборено светло;
- 3) големо и соборено светло.

Член 25

Главните фарови на моторни возила со четири или повеќе тркала и на моторни возила со три тркала, што се пошироки од 1,3 m мораат да бидат

вградени и изведени како два или четири главни фара, од кои два за соборено светло. Главните фарови на моторни возила со две тркала и на моторни возила со три тркала, што не се пошироки од 1,3 m, како и на инвалидски моторни колички, мораат да бидат вградени и изведени како еден главен фар или два главни фара, од кои еден за соборено светло.

Светлата за осветлување на патот на моторни возила што на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/h можат да бидат вградени и изведени само како соборени светла.

Светлината на главните фарови мора да биде во бела боја.

Внатрешните рабови на светлечките површини на фаровите на собореното светло мораат да бидат оддалечени една од друга најмалку 0,6 m, а надворешните рабови-најмногу 0,4 m од бочно најиздадената точка на возилото.

Оддалеченоста на горниот раб од светлечката површина на фаровите на собореното светло не смее да биде поголема од 1,2 m, а оддалеченоста на долниот раб на светлечката површина не смее да биде помала од 0,5 m од површината на патот.

Фарот на големото светло не смее да биде поставен поблиску до надворешниот габарит на возилото од фарот на собореното светло.

Во главните фарови можат да бидат вградени предни позициони светла.

Кога ќе се вклучат големите светла за осветлување на патот, мора автоматски да се запали контролната сина ламба на контролната табла во возилото или на контролната табла на мотоциклот.

Главните фарови мораат да бидат поврзани така што преминувањето од светлината на големото светло на светлината на собореното светло и обратно да биде истовремено и преку иста команда.

Член 26

Светлата за возење наиззад на возилото можат да бидат вградени и изведени како едно или две светла за возење наиззад, така што да даваат светлина во бела боја.

Оддалеченоста на горниот раб на светлечката површина на светлото за возење наиззад може да изнесува најмногу 1,2 m, а оддалеченоста на долниот раб на светлечката површина на таквото светло може да изнесува најмалку 0,25 m од површината на патот.

Светлото за возење наиззад мора да има прекинувач кој автоматски се вклучува во моментот на вклучувањето на одот наиззад, и тоа кога е вклучен системот за пуштање на моторот во работа.

Член 27

Фаровите за магла на моторни возила со четири или повеќе тркала и на моторни возила со три тркала што се пошироки од 1,3 m, можат да бидат вградени и изведени како два фара за магла, а на мотоцикли — како еден фар за магла, така што да даваат светлина во бела или жолта боја.

Фаровите за магла не смеат да се поставуваат на исочина поголема од височината на која се поставени фаровите на собореното светло.

Оддалеченоста на долниот раб на светлечката површина на фарот за магла од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m. Надворешниот раб на светлечката површина на фарот за магла не смее да биде оддалечен повеќе од 0,4 m од бочно најиздадената точка на возилото.

Фарот за магла мора да биде поврзан така што да може да се вклучи само кога се вклучени позиционите, односно соборените светла, независно од големите светла.

Фарот за магла мора да има посебен прекинувач.

Член 28

Фаровите и светлата за осветлување на местото на кое се изведуваат работи на работните возила можат да бидат вградени и изведени така што да даваат светлина во бела боја и да не ги попречуваат другите учесници во сообраќајот.

Член 29

Подвижниот фар (рефлектор) смее да се постави само на возило на органите за внатрешни работи, на возило наменето за итна медицинска помош, на возило на сообраќајната инспекција, на пожарникарско возило, на возило наменето за одржување на патишта и инсталации, како и на возило наменето за давање помош на пат и мора да биде вграден и изведен така што да дава светлина во бела или жолта боја и да може да се вклучи само ако се вклучени и позиционите светла.

Уреди за означување на возила

Член 30

Како уреди за означување на моторни и приклучни возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) предните позициони светла;
- 2) задните позициони светла;
- 3) задното светло за магла;
- 4) паркирните светла;
- 5) габаритните светла;
- 6) светлата на задната регистарска таблица;
- 7) ротационите и трепкавите светла;
- 8) катадиоптерите.

Член 31

Предните позициони светла на моторно возило со четири или повеќе тркала и на моторно возило со три тркала што се пошироки од 1,3 m и на приклучно возило со ширина над 1,6 m мораат да бидат вградени и изведени како две предни позициони светла, а на моторно возило со две тркала и на моторно возило со три тркала што не се пошироки од 1,3 m — како едно предно позиционно светло така што да даваат светлина во бела боја.

Ако е вградено едно предно позиционно светло тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени две предни позициони светла, оддалеченоста на надворешниот раб на светлечката површина од бочно најиздадената точка на возилото не смее да биде поголема од 0,4 m кај моторните возила, односно од 0,15 m кај приклучните возила.

Оддалеченоста на светлечката површина на предното позиционно светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,5 m, а за полуприколки не смее да биде поголема од 1,8 m.

Предните позициони светла можат да бидат вградени во главните фарови.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала што не се пошироки од 1,3 m, чијашто работна зафатнина на моторот не преминува 50 cm³, кои на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 50 km/h, кои немаат акумулатор и кои ќе се произведат, односно произведат и вклучат во сообраќај до 1 јули 1983 година, не мораат да го исполнуваат условот од став 1 на овој член.

Член 32

Задните позициони светла на моторно возило со четири или повеќе тркала, на моторно возило со три тркала што се пошироки од 1,3 m и на приклучно возило мораат да бидат вградени и изведени како две задни позициони светла, а на моторно возило со две тркала и на моторно возило со три тркала што не се пошироки од 1,3 m — како едно задно позиционно светло така што даваат светлина во црвена боја.

Ако е вградено едно задно позиционно светло тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени две задни позициони светла, оддалеченоста на надворешниот раб на светлечката површина не смее да биде поголема од 0,4 m од бочно најиздадената точка на возилото.

Оддалеченоста на светлечката површина на задното позиционно светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,5 m. На работни и специјални возила најголемата дозволена оддалеченост на светлечката површина на задното позиционно светло од површината на патот може да изнесува 2,1 m.

Член 33

Задните светла за магла на моторно возило со две тркала и на моторно возило со три тркала што не се пошироки од 1,3 m можат да бидат вградени и изведени како едно задно светло за магла, а на моторно возило со четири или повеќе тркала, на моторно возило со три тркала што се пошироки од 1,3 m и на приклучно возило, ако имаат светла за за магла, мораат да бидат вградени и изведени како две светла за магла така што да даваат светлина во црвена боја.

Оддалеченоста на светлечката површина на задното светло за магла од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m, ниту поголема од 1,2 m.

Задното светло за магла може да се вклучува само преку посебен прекинувач.

Задното светло за магла мора да биде поврзано така што да може да се вклучи само ако се вклучени позиционите светла и барем едно светло за осветлување на патот.

Контролата на вклученоста на задното светло за магла мора да биде обезбедена преку контролната ламба во жолта или зелена боја.

Член 34

Паркирните светла на моторните и на приклучните возила можат да бидат поставени и изведени на следниот начин, и тоа:

1) на бочната страна на возилото — во вид на посебно светло што спрема предната страна на возилото дава светлина во бела боја, а спрема задната страна на возилото светлина во црвена боја;

2) на предната и на задната страна на возилото — во вид на светла што даваат, и тоа: предните светла — светлина во бела боја насочена напред, а задните светла — светлина во црвена боја насочена назазад, со тоа што предното светло да може да биде вградено заедно со предното позиционно светло или со главниот фар, а задното светло заедно со задното позиционно светло и со стоп-светлото, или само со стоп-светлото, или само со задното позиционно светло.

Оддалеченоста на светлечката површина на паркирното светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,9 m.

Член 35

Габаритните светла на моторни и приклучни возила што се изработени и изведени со постојана затворена надградба, чија височина преминува 2,8 m, мораат да бидат вградени и изведени на следниот начин, и тоа:

1) на предниот горен дел на моторното возило или на приколката — две светла што даваат светлина во бела боја насочена напред;

2) на предниот горен дел на влечното возило со полуприколка — две светла што даваат светлина во бела боја насочена напред;

3) на задниот горен дел — две светла што даваат светлина во црвена боја насочена наназад, освен на влечното возило што е наменето за влек на полуприколка.

Габаритните светла се поставуваат над или под највискиот дел на возилото, со тоа што растојанието на светлечките површини на тие светла од највискиот дел на возилото не смее да биде поголемо од 0,15 m. Надворешниот раб на светлечката површина на габаритното светло не смее да биде повеќе од 0,4 m оддалечен од бочно најиздадената точка на возилото.

Габаритните светла на возила со кои се превезуваат опасни материи можат да бидат поставени и изведени така што да задоволат еден од условите од став 2 на овој член.

Член 36

Светлото на задната регистарска таблица, зависно од пропишаниот тип на таблицата на моторните и на приклучните возила, мора да биде вградено и изведено така што да дава светлина во бела боја и да се распределува по таблицата рамномерно, без темни или изразито светли места.

Светлината што се одбива од регистарската таблица не смее да блескоти, а изворот на светлината не смее да биде непосредно видлив за учесниците во сообраќајот што се движат зад возилото.

Светлината што ја осветлува задната регистарска таблица мора да биде таква така што ноќе, при добра видливост, да биде можно да се читаат ознаките и броевите на таблицата од оддалеченост од најмалку 20 m.

Светлото на задната регистарска таблица мора да биде поврзано на истиот прекинувач со кој се вклучуваат и позиционите светла.

Член 37

Ротационите и трепкавите светла на возилата можат да бидат изведени така што да даваат само светлина во жолта или сина боја и мораат да бидат поставени на највисокото место на возилото и видливи од сите страни.

Ротационото или трепкавото светло на возилата наменети за одржување на патишта и инсталации и на возилата наменети за давање помош на пат мора да биде вградено и изведено како најмалку едно ротационно или трепкаво светло така што да дава светлина во жолта боја. Тоа светло може да биде вградено и изведено и на возило наменето за придружба на организирани колони, за придружба на возила со кои се превезуваат предимензионирани товари и опасни материи, како и на возило наменето за испитување на пат.

Ротационото или трепкавото светло може да се постави само на возила наменети за итна медицинска помош, пожарникарски возила, возила на организирани работи и на возила на вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и мора да биде изведено така што да дава светлина во сина боја.

Трепкавите светла на посебни моторни возила од член 119 на Законот за основите на безбедноста на сообраќајот на патиштата можат да бидат поставени и изведени така што да даваат трепкава светлина во црвена и сина боја.

Член 38

Катадиоптерите на моторните возила со четири или повеќе тркала и на моторните возила со три тркала што се пошироки од 1,3 m мораат да бидат вградени и изведени како два задни катадиоптера во црвена боја, а на моторните возила со две тркала и на моторните возила со четири тркала што не се пошироки од 1,3 m — како еден заден катадиоптер во црвена боја и не смеат да имаат триаголен облик.

Двата предни бели катадиоптера на приклучното возило мораат да бидат вградени и изведени така што да не смеат да имаат триаголен облик, а двата задни црвени катадиоптера на приклучното возило мораат да бидат вградени и изведени во облик на рамностран триаголник, со врвот свртен нагоре и со страна голема најмалку 0,15 m.

Ако на возилото се вградени повеќе од два катадиоптера, тие мораат да бидат во пар.

Катадиоптерот мора да има светлечка површина од најмалку 20 cm².

Катадиоптерите на возилото мораат да бидат поставени вертикално на површината на патот.

Оддалеченоста на светлечката површина на катадиоптерот од површината на патот не смее да биде поголема од 0,9 m ниту помала од 0,35 m, освен кај возилата со две или три тркала, кај кои најмалата оддалеченост од површината на патот може да биде 0,25 m.

Ако е вграден само еден преден или само еден заден катадиоптер, тој мора да биде поставен во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени два предни или два задни катадиоптера од ист тип, оддалеченоста на надворешните рабови на светлечките површини на тие катадиоптери не смее да биде поголема од 0,4 m од бочно најиздадените точки на возилото, а оддалеченоста помеѓу внатрешните рабови мора да изнесува најмалку 0,6 m.

Предните и задните катадиоптери, освен триаголните, можат да бидат вградени заедно со соодветни предни или задни светла.

Уреди за давање светлосни знаци

Член 39

Како уреди за давање светлосни знаци, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) стоп-светлата;
- 2) покажувачите на правецот;
- 3) уредот за истовремено вклучување на сите покажувачи на правецот.

Член 40

Стоп-светлата на моторно возило со четири или повеќе тркала, на моторно возило со три тркала што се пошироки од 1,3 m и на приклучно возило мораат да бидат вградени и изведени како најмалку две стоп-светла на задната страна на возилото, а на моторно возило со две тркала и на моторно возило со три тркала што не се пошироки од 1,3 m — како најмалку едно стоп-светло на задната страна на возилото така што да даваат светлост во црвена боја.

Ако повеќе од две стоп-светла се поставуваат на задната страна на моторното возило со четири или повеќе тркала, на моторно возило со три тркала што се пошироки од 1,3 m и на приклучно возило, тие мораат да бидат во пар, симетрично распоредени во однос на надолжната средна рамнина на возилото и мораат да имаат ист или послаб интензитет од основните светла.

Моторните возила кои на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 20 km/h не мораат да имаат стоп-светло.

Ако на возилото е вградено само едно стоп-светло, тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако на возилото се вградени две стоп-светла, оддалеченоста помеѓу внатрешните рабови на светлечките површини не смее да биде помала од 0,6 m.

Оддалеченоста на светлечката површина на стоп-светлата од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m ниту поголема од 1,5 m. Само во исклучителен случај, најголемата дозволена оддалеченост на светлечката површина на стоп-светлата од површината на патот може да изнесува 2,1 m.

Стоп-светлата можат да бидат вградени заедно со другите задни светла.

Стоп-светлата мораат да бидат поврзани така што да се вклучуваат при употребата на работната кочница на возилото.

Член 41

Покажувачите на правецот на моторно возило со три, четири или повеќе тркала и на приклучно возило мораат да бидат вградени и изведени на следниот начин, и тоа:

1) на моторно возило што не е подолго од 6 m:
а) два предно-бочни и два задни покажувача на правецот, или

б) два предни, два задни и два бочни покажувача на правецот, или

в) два предни и два задни покажувача на правецот;

2) на моторно возило што е подолго од 6 m и на влечно моторно возило:

а) два предно-бочни и два задни покажувача на правецот или

б) два предни, два бочни и два задни покажувача на правецот;

3) на приклучно возило — два задни покажувача на правецот.

Покажувачите на правецот на моторно возило со две тркала можат да бидат вградени и изведени како:

1) два предни и два задни покажувача на правецот, или

2) два покажувача на правецот на управувачот, видливи однапред и одзади;

Светлината на покажувачите на правецот мора да биде во жолта боја.

Зачестеноста на трепкањето на покажувачите на правецот треба, по правило, да изнесува 90 периоди во минута, со тоа што се дозволени отстапувања така што зачестеноста на трепкањето да изнесува најмалку 60, односно најмногу 120 периоди во минута (90 ± 30 периоди во минута).

Од моментот на вклучувањето на покажувачите на правецот, палењето на светлината мора да настапи најдоцна за една секунда, а првото гасење на светлината мора да настапи најдоцна за 1,5 секунди.

Оддалеченоста на надворешниот раб на светлечката површина на покажувачот на правецот од бочна најиздадената точка на возилото не смее да биде поголема од 0,4 m.

На возилата од став 1 на овој член оддалеченоста на долните рабови на светлечките површини на покажувачот на правецот од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m ниту поголема од 1,5 m. Само во исклучителен случај, кога од конструктивни причини не е можно да се постават поинаку, најголемата дозволена оддалеченост на светлечката површина на покажувачот на правецот од површината на патот може да изнесува 2,1 m.

Вклучувањето на покажувачот на правецот мора да биде независно од вклучувањето на кое и да било друго светло на возилото.

Сите покажувачи на правецот, поставени на иста страна на возилото, мораат да се вклучуваат и исклучуваат преку иста команда.

Контролата на функционирањето на покажувачот на правецот мора да биде обезбедена преку оптичка или звучна контролна направа.

Уредот за истовремено вклучување на сите покажувачи на правецот на моторните возила од став 1 на овој член мора да биде еграден и изведен така што да може да се вклучи со посебен прекинувач, а контролата на функционирањето се обезбедува преку црвената контролна ламба која е во видното поле на возачот.

4. Уреди што овозможуваат нормална видливост

Член 42

Како уреди на возила што овозможуваат нормална видливост во сообраќајот на патот, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

1) ветробранот и надворешните прозорски окна на кабината и на каросеријата;

2) уредот за бришење на ветробранот (во натамошниот текст: бришач на ветробранот);

3) уредот за квасење на надворешната страна на ветробранот (во натамошниот текст: перач на ветробранот);

4) огледалото што на возачот му овозможува набљудување на патот и сообраќајот (во натамошниот текст: возачко огледало).

Член 43

Како ветробран, во смисла на овој правилник, се подразбира окното на челната страна на моторното возило.

Ветробранот и сите окна на моторното возило или на приклучното возило мораат да бидат вградени и изведени така што опасноста од телесна повреда на возачот, на патниците и на минувачите во случај на нивен лом да е сведена на најмала мера. Ветробранот и таквите окна мораат да бидат отпорни на атмосферски и топлотни влијанија.

Ветробранот мора, покрај условите од став 2 на овој член, да ги исполнува и следните услови:

1) да е изработен од материја доволно прозирна чија прозирност не се менува;

2) да не покажува никаква позначителна деформација на предметите што се гледаат низ него;

3) во случај на прскање да ја задржи прозирноста што на возачот му е потребна да го продолжи сигурното возење до запирањето на возилото.

Член 44

Бришачите на ветробранот на моторното возило, освен на мотоцикл што има ветробран, мораат да бидат вградени и изведени така што да бидат сигурни и да овозможат бришење на што поголема површина на ветробранот под сите временски услови, како и неопходна видливост низ ветробранот.

Работата на вклучените бришачи на ветробранот не смее трајно да го ангажира вниманието на возачот.

Член 45

Неработот на ветробранот на моторното возило што има бришачи на ветробранот, мора да биде вграден и изведен така што да овозможува перенење на што поголема површина на ветробранот.

Член 46

Возачкото огледало на моторното возило мора да биде вградено и изведено како најмалку:

- 1) едно возачко огледало на мотоцикл;
- 2) две возачки огледала на патнички автомобил со четири или повеќе седишта, од кои едното е сместено внатре во каросеријата, а другото надвор од каросеријата на левата страна на возилото;
- 3) две возачки огледала на автобус, патнички автомобил кој влече камп-приколка и тролејбус од двете надворешни страни на предниот дел на овие возила и едно возачко огледало внатре во каросеријата;

4) две возачки огледала на товарни и комбинирани возила од двете надворешни страни на предниот дел на тие возила.

Возачкото огледало мора да биде поставено така што на возачот да му овозможува набљудување на патот и на сообраќајот зад возилото и кога во возилото се наоѓа најголемиот дозволен број лица односно и кога возилото е натоварено. Возачкото огледало мора да биде зглобно врзано за лежиштето на својот носач така што да може да се постави во која и да било положба заради набљудување на патот и сообраќајот зад возилото и, во заземената положба, да остане и при нормални потреси за време на движењето на возилото. Возачкото огледало поставено внатре во каросеријата на патничкиот автомобил мора да се наоѓа на такво место на кое возачот може од своето седиште да го дотерува со рака.

Површината на возачкото огледало мора да има такви оптички карактеристики што да не предизвикува позначителна деформација на сликата и бојата на предметите и да не е подложна на штетно дејство на атмосферските прилики.

Површината на возачкото огледало што рефлектира слика може да биде рамна или благо издадена (конвексна) или комбинирана. Радиусот на издаденоста на конвексната површина на возачкото огледало не смее да биде помал од 80 cm.

Површината на возачкото огледало мора да изнесува, и тоа на:

1) огледалото сместено внатре во каросеријата и надвор од каросеријата на патничкиот автомобил — најмалку 60 cm²;

2) огледалата сместени надвор од каросеријата на другите моторни возила — најмалку 150 cm², ако површината им е издадена, односно најмалку 300 cm², ако површината им е рамна;

3) огледалото на мотоцикл — најмалку 50 cm².

Ако на патничкиот автомобил постои само едно возачко огледало, тоа се поставува на соодветно место внатре во каросеријата на возилото, а ако е тоа со оглед на конструкцијата на каросеријата неизбежно се поставува од левата страна на возилото.

Ако возачкото огледало, сместено надвор од каросеријата на возилото, ја преминува најголемата дозволена широчина на моторното возило (2,5 m), тоа мора да биде поставено на носач со зглоб кој овозможува со притисок врз носачот на огледалото тоа да се врати во дозволената широчина на возилото.

5. Уреди за давање звучни знаци

Член 47

Уредот за давање звучни знаци на моторните возила мора да биде вграден и изведен — како најмалку еден уред така што да дава еднолични звуци со непроменлив интензитет.

Освен уредите за давање звучни знаци од став 1 на овој член, на определени моторни возила наменети за итна медицинска помош, противпожарни возила, возила на органите за внатрешни работи и возила на вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, може да биде вграден и изведен и посебен уред за давање знаци од низа на наизменично произведен звук од две различни фреквенции.

Командата на уредот за давање звучни знаци мора да биде поставена така да е достапна за возачот од неговото седиште.

6. Уреди за движење на возилото назазад

Член 48

Уредите што овозможуваат движење на возилото назазад, покрај уредите за движење на возилото напред, на секое моторно возило, освен на мотоцикл и на моторно возило на три тркала, што се симетрично распоредени во однос на надолжната оска на возилото, ако нивната најголема дозволена маса не преминува 0,6t, мораат да бидат вградени и изведени така што да овозможат сигурно и безбедно движење на возилото назазад.

7. Уреди за контрола и давање знаци

Член 49

Како уреди за контрола и давање знаци на моторните возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

1) на патничките автомобили:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување;

б) контролана сина ламба за големо светло;

в) светлосен или звучен знак за контрола на работата на покажувачите на правецот;

2) на автобусите, освен на автобусите за градски и приградски сообраќај:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување, ако не е вграден во тахографот кој ги покажува и регистрира брзината, времето и изминатиот пат на возилото по должината на целиот пат;

б) контролна сина ламба за големо светло;

в) светлосен или звучен знак за контрола на работата на покажувачите на правецот;

г) тахограф кој ги покажува и регистрира брзината, времето и изминатиот пат на возилото по должината на целиот пат;

д) покажувач на расположивот притисок на пневматскиот уред на работната кочница, ако тој уред е постојано под притисок;

3) на автобусите за градски и приградски сообраќај:

а) сите уреди предвидени за автобусите во точка 2 на овој став;

б) светлосен знак за контрола на затвореноста на вратите што не се во видното поле на возачот;

а) уред за давање и примање знаци од кондуктерот;

4) на тролѐбусите за градски сообраќај:

а) сите уреди за автобусите за градски и приградски сообраќај предвидени во точка 3 од овој став;

б) уред за контрола на изолираноста од електричен напон;

5) на товарните возила:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување, ако не е вграден во тахографот кој ги покажува и регистрира брзината, времето и изминатиот пат на возилото по должината на целиот пат;

б) контролна сина ламба за големо светло;

в) светлосен или звучен знак за контрола на работата на покажувачите на правецот;

г) покажувач на расположивиот притисок на пневматскиот уред на работната кочница, ако тој уред е постојано под притисок;

д) тахограф кој ги покажува и регистрира брзината, времето и изминатиот пат на возилото по должината на целиот пат, ако товарното возило има најголема дозволена маса преку 5 t;

е) уред за давање знаци за недоволен притисок на пневматиците на оние тркала што не е удвоени, ако растојанието на оските е поголемо од 2 m и приклучните возила чија најголема дозволена маса преминува 5 t, а брзината на движењето 30 km/h;

б) на специјалните и работните возила:

а) контролни уреди предвидени за товарните возила во точка 5 од овој став. По исклучок, тахограф не мораат да имаат специјалните и работните возила кои на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/h;

б) уред за контрола на работата на работните системи вградени на возилото;

7) на мотоциклите:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување;

б) контролна сина ламба за големо светло, освен на мотоцикл со мотор со работна зафатнина до 50 cm³;

8) на сите возила што имаат посебен уред кој произведува енергија за работа на кочниците:

а) стандардизиран приклучок за контрола на притисок на флуидот за кочење во резервоарот за енергија, во цилиндрите за кочење и во уредите во кои се врши каква и да е трансформација на енергија.

8. Уреди за одвод и испуштање на издувни гасови

Член 50

Излезот (изводот) на издувната цевка на уредот за одвод и испуштање на издувните гасови не смее да биде насочен повеќе од 30° надолу ниту кон десната страна на моторното возило.

На издувната цевка од став 1 на овој член мора да се наоѓа уред за придружување на звукот на издувните гасови, кој не може да се исклучи, освен за потребите на чистење.

Излезот на издувната цевка на работните и специјалните возила наменети за трајна употреба во населени места, како и на автобусите наменети за превоз на патници во населени места, мора да биде вграден и изведен на највисоката точка на возилото.

9. Уреди за спојување на влечно и приклучно возило

Член 51

Уредите за спојување на влечното и приклучното возило, освен кај мотоциклите со бочна триколка, мораат да бидат поставени во надолжна симетрична вертикална рамнина на возилото и изведени зглобно така што да овозможуваат подвижност на уредите во сите правци во просторот.

Оската на уредот за спојување на влечното и приклучното возило, со помош на која се спојува возилото, мора да има осигурувач кој оневозможува, при нормална употреба, раздвојување на споените возила.

Уредите за спојување на влечното и приклучното возило мораат да бидат прицврстени за зајакнатиот дел на влечното возило.

10. Други уреди на возилото од посебно значење за безбедноста на сообраќајот

Член 52

Каросеријата на моторните и приклучните возила мора да биде вградена и изведена така што според својата конструкција, квалитет и вид на материјалот, како и опременоста, да одговара на намената на возилото и да обезбедува сигурност на патниците и на возачот за време на возењето.

Задната страна на каросеријата на автобуси со кои се врши превоз на лица во градскиот и приградскиот сообраќај и на тролѐбуси со кои се врши превоз на лицата во градскиот сообраќај, како и тролната опрема на тролѐбуси, мораат да бидат изведени така што никој да не може да се качи на задната страна на возилото и да виси за време на возењето.

Скалите на возилата со кои се врши превоз на патници мораат да бидат изведени така што да обезбедуваат сигурно влегување и излегување на патниците.

Издадените делови и украсните предмети на предниот дел на возилото не смеат да имаат остри рабови. Ако постои украсна фигура на горната површина на предниот дел на возилото, таа мора да биде еластично прицврстена за возилото.

Рекламни табли и натписи не смеат да се ставаат на предната и на задната страна на возилото.

Потпорките за нозете на возачот на мотоцикл мораат да бидат вградени и изведени од двете страни на мотоциклот, а кај мотоциклот со седиште за патник мора да биде вграден држач, а потпорките за нозете на патникот мораат да бидат вградени и изведени од двете страни на мотоциклот.

Член 53

Слободната површина наменета за едно место за строење на патници во автобусите, тролѐбусите и приклучните возила, со кои превоз на патници се врши и во стоечки став, мора да изнесува најмалку 0.15 m².

Внатрешниот простор на кабината за возачот и просторот за патниците мораат да бидат опремени така што под нормални услови во текот на возењето или за време на мирување на возилото да е исклучено нанесување повреда на возачот односно на патниците во возилото. Приборот, алатот, уредите и опремата мораат да бидат добро прицврстени.

Просторот за возачот и за патниците во моторните и приклучните возила мора да има внатрешно осветление.

Отворот на налеењата за полнење на резервоарот со гориво не смее да се наоѓа во просторот за возачот или во просторот за патниците.

Член 54

Вратите на автобусите, тролејбусите и приклучните возила со повеќе од 25 места, со кои се превезуваат патници, мораат да бидат вградени и изведени како најмалку две врати на десната страна на тие возила, и тоа така што да е оневозможено нивно ненамерно отворање за време на возењето и да ги обезбедуваат патниците од повреда, односно од евентуално испаѓање од возилото.

Помошната врата за излез на патниците во случај на опасност, односно друга неопходна потреба на возилата од став 1 на овој член мора да биде вградена и изведена на левата страна на возилото, на место што е достапно за патниците во случај на опасност, односно друга неопходна потреба, со тоа што нејзината широчина не смее да изнесува помалку од 0,8 m, а височината помалку од 1,2 m. Конструкцијата на помошната врата мора да биде таква што таа да не може ненамерно да се отвори.

На возилата од став 1 на овој член не мора да биде изведена помошна врата, ако тие возила од двете бочни страни имаат по еден прозорец со површина најмалку од $0,8 \times 0,6$ m и ако тие прозорци се погодни за излез во случај на опасност. Тие прозорци мораат да имаат натпис дека служат за излез во случај на опасност.

Ако бочните врати на моторните возила, освен на товарните возила, при отворање излегуваат надвор од габаритот на тоа возило, мораат да имаат брава поставена спрема задниот дел на возилото, а шарките на вратата поставени спрема предниот дел на возилото.

Член 55

Бравите на вратите на возилото мораат да бидат двостепени и вградени и изведени така што вториот степен на бравата да спречува отворање на вратата, ако вратата не е потполно затворена. Бравите мораат да имаат направа со која се осигуруваат од внатрешната страна така што лесно да се фиксираат во сигурносна положба. Бравата на вратата што се наоѓа покрај возачот, како и бравите на вратите на товарните возила, не мораат да бидат осигурени на таков начин.

Братите, капаците и другите видови затвораи на отворите на затворените каросерии, чии слободни отвори се поголеми од минималните димензии за влегување на едно лице, мораат да бидат изведени така што да можат да се отворат и од внатрешната страна.

Капаците на сите надворешни страни на моторните и приклучните возила мораат да бидат изведени, односно осигурени така што да е оневозможено самите да се отворат за време на возењето, па ниту при посилен потрес.

Член 56

Уредот за проветрување во автобусите тролејбусите и приклучните возила со кои се превезуваат патници, мора да биде вграден и изведен така што за време на возењето притисокот на воздухот во внатрешноста на каросеријата не може да биде понизок од надворешниот атмосферски притисок.

Просторот на затворените каросерии наменет за возачот и патниците мора да биде изграден така што да е обезбеден од навлегување и натрупување на гасови штетни за здравјето на луѓето.

Член 57

Акумулаторот на возилото мора да биде добро прицврстен во своето лежиште и мора да има соодветна надворешна издувка надвор од просторот за возачот и патниците, освен акумулаторите што се изведени така што да не испаруваат.

Автобусите и тролејбусите со повеќе од 25 места, со кои се превезуваат патници, мораат на главниот кабел на електричната инсталација да имаат прекинувач со кој се прекинуваат сите струјни кола во возилото. Рачката на прекинувачот мора да биде во досег на раката на возачот.

Член 58

Предните седишта и наслоните на тие седишта во патничките автомобили, што се подвижни, мораат да имаат осигурувачи за зацврстување што можат да се исклучат само рачно.

Член 59

Кабината за возачот на моторните возила мора да ги исполнува следните услови:

1) во поглед на димензиите, видливоста, степењот на вибрација, изолацијата од бучава, греењето, вентилацијата и затнатоста да ги исполнува условите кои им обезбедуваат нормална работа на возачот и на неговите помошници;

2) седиштето на возачот да е широко најмалку 0,45 m и по својата конструкција и материјалот од кој е изработено да му овозможува на возачот удобно седење кон управувачот;

3) окната на предната и бочните страни на кабината да се изработени од прозирен материјал.

Член 60

Уредите за одмрзнување и одмаглување на ветробранот и уредите за греење и проветрување на моторното возило мораат да бидат вградени и изведени така што со нивната употреба да се обезбеди и овозможи потребна видливост низ ветробранот и внатрешна загреаност и проветрување на просторот за возачот и патниците.

Отворите за влегување воздух во кабината за возачот, што се во составот на уредите за греење и проветрување, мораат да бидат изведени така што да се оневозможува загадување на воздухот со согорени гасови и прав што ги предизвикува самото возило.

Член 61

Пневматиците на возилата мораат да бидат со декларирани димензии од страна на производителот, зависно од најголемата дозволена брзина на движењето на возилото и од најголемата дозволена маса на возилото на кое се поставени пневматиците.

Пневматиците на иста оска на возилото мораат да бидат еднакви според видот (летни, зимски), конструкцијата (радијални, дијагонални и со крстосани појаси), носивоста и димензиите.

Длабочината на шарите на пневматикот по обем и широчина на протекторот не смее да изнесува помалку од 1 mm за патнички автомобили и комбинирани возила, односно помалку од 2 mm за автобуси и товарни возила.

На наплатката на резервното тркало не мора да се наоѓа пневматик од истиот вид и конструкција.

Обновени пневматици можат да се користат на возилата под услов да имаат декларација од производителот или од изведувачот на протектирањето.

Член 62

Калниците на моторните и приклучните возила што можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/h, освен на теренските и товарните возила што автоматски се растоваруваат (саморастоварувачи), мораат да бидат вградени и изведени над сите тркала.

Тркалата на споените возила на првата оска на приклучното возило не мораат од предната страна

да бидат покриени со калници. Горната четвртина на пречникот на задните тркала на влекач со полу-приколка не мора да биде покриена со калници. Калниците на повеќесни возила можат да бидат заеднички за група тркала на иста страна на возилото.

Калниците мораат да бидат поставени така што да ја покриваат широчината на тркалото на возилото. Калниците не смеат да имаат остри рабови. Положбата и големината на калниците мораат да бидат такви што да спречуваат отфрлање на кал кон предната горна страна, сметајќи од оската на тркалата на возилото. Од предната страна, во правецот на движењето на возилото, калникот мора да ја покрива најмалку горната третина на пречникот на тркалото. Од задната страна калникот мора да покрива најмалку половина од пречникот на тркалото на оптовареното возило.

На моторните возила што оставаат една трага, предниот калник мора да го покрива тркалото во лак од најмалку 15° пред вертикалната повлечена низ оската на предното тркало.

Член 63

Браниците на патничките автомобили и на комбинираниите возила мораат да бидат вградени и изведени на предната и задната страна на возилата, а на другите моторни возила со четири или повеќе тркала — најмалку на предната страна на тие возила.

Браниците не смеат да имаат остри рабови и мораат да бидат поставени така што да претставуваат најиздадени делови на возилото, освен ако возилото има вградена кука за влечење.

Височината на предните и задните браници на возилото, мерена од површината на патот, мора да биде еднаква на предната и задната страна при рамномерна оптовареност на возилото во состојба на мирување, со тоа што се дозволува отстапување во границите на димензијата на една широчина на предниот браник.

Заштитникот од подлетување од задната страна под возилото на моторните и приклучните возила што на рамен пат можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/h , кај кои растојанието од задната најиздадена точка на возилото до оската на последната по ред оска на возилото, во неоптоварена состојба, поголемо од 1000 mm , како и кај кои задниот дел на шасијата во својата цела широчина или главните делови на каросеријата, во неоптоварена состојба, имаат слободна височина поголема од 700 mm над површината на колесозот, мора да биде вграден и изведен така што да оневозможи подлетување на друго возило под возилото на кое е изведен тој заштитник.

Заштитникот од подлетување од задната страна под возилото на мостата за прицарстување не смеа да ја премине најголемата дозволена широчина на возилото и не смеа да биде пократок ниту на една страна на возилото за повеќе од 100 mm . Краиштата на заштитникот од подлетување од задната страна под возилото не смеат да бидат свиткани на назад.

Заштитникот од подлетување од задната страна под возилото мора да биде отпорен на свиткување на челичниот носач чиј напречен пресек обезбедува отпорен момент на свиткување од 20 cm^3 .

Одредбите од ст. 4 и 5 на овој член не се однесуваат на влечни возила наменети за вршење на транспорт во земјоделството и шумарството, на влекачи со седло и на приколки со еднократна оска, односно на едноосни приколки наменети за превоз на долги товари, како и на возила кај кои поставувањето заштитник од подлетување од задната страна под возилото ја оневозможува нивната работна функција.

Член 64

Приклучоците за врзување на сигурносни појаси во патничките автомобили мораат да бидат вградени и изведени најмалку за првиот ред на седишта.

Приклучоците за врзување на сигурносни појаси во возилата од став 1 на овој член, освен во комбинираниите возила, мораат да бидат вградени и изведени и за сите други седишта за кои тоа е назначено во декларацијата на производителот.

Бочните седишта во возилото мораат да имаат приклучоци за врзување на сигурносни појаси на три точки, односно на две точки, а седиштето во средината на возилото најмалку на две точки на врзување.

Приклучоците за врзување на сигурносни појаси во патничките автомобили мораат, во поглед на приклучувањето, да одговараат на приклучоците на сигурносните појаси од член 65 став 2 на овој правилник.

Наслоните за главата во патничките автомобили мораат да бидат вградени и изведени за сите седишта за кои имаат вградени сигурносни појаси.

Член 65

Патнички автомобили, освен комбинираниите возила, што имаат вградени приклучоци за врзување на сигурносни појаси на три точки на врзување мораат да имаат вградени сигурносни појаси за првиот ред на бочните седишта.

Сигурносните појаси во патничките автомобили, што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот по 1 јануари 1977 година, мораат да бидат изведени според условите пропишани во Правилникот број 16 — Еднообразни прописи кои се однесуваат на хомологацијата на сигурносните појаси за возрасни лица што се наоѓаат во моторните возила (Уредба за ратификација на Правилникот број 16 и Правилникот број 17 кон Спогодбата од 20 март 1958 година усвоена во Женева, што се однесува на усојувањето еднообразни услови за хомологација и реципрочно признавање на хомологацијата на опремата и деловите на моторните возила — „Службен лист на СФРЈ“ — Меѓународни договори и други спогодби, бр. 47/74) и да имаат соодветна ознака за хомологација, односно мораат да одговараат на нормативите пропишани во соодветниот југословенски стандард.

Член 66

Приклучоците за влеча на возилата на моторен погон мораат да бидат вградени и изведени од предната страна на возилото на пристапно место така што да овозможат спојување на јагето или лостот за влечење и да осигураат безбедно влечење на тоа возило со помош на јаже или лост за влечење.

Член 67

Уредот за обезбедување на возилото од неовластена употреба на патничките автомобили и комбинираниите возила мора да биде вграден и изведен така што да спречи вртење на тркалото на управачот или поместување на рачката на менувачот, или да дејствува врз системот на пренос и да спречи вртење на погонските тркала (освен системите за кочење), или да има посебен систем со кој се спречува пуштање на моторот во работа.

Уредот од став 1 на овој член мора да биде поставен вграден во возилото и мора да биде изведен така што да не може да се вклучи, кога возилото се движи.

Член 68

Ако на моторното возило е вградена опрема за погон на збиен или течен гас, резервоарот со гас смеа да се постави само зад просторот за возачот, односно патниците.

Просторот за сместување на резервоарот со гас мора да биде одвоен со метална преграда од просторот за возачот, односно патниците; како и од просторот за сместување на моторот.

Резервоарот за збиен или течен гас мора да има вградени уреди и опрема за влевање и излевање на гасот кон моторот, сообразно на прописите за техничките нормативи за уредите и опремата за течен нафтен гас што се вградуваат на моторните возила.

Резервоарот од став 3 на овој член мора да биде прицврстен за возилото така што да е оневозможено негово поместување.

Уредите за погон на збиен или течен гас на моторното возило можат да се вградуваат и употребуваат само по претходно извршено испитување и проверка на исправноста на вградувањето на тие уреди на возилото од страна на организација овластена за тоа.

IV. УРЕДИ НА ТРАКТОРИ И НА НИВНИ ПРИКОЛКИ

1. Трактори

Член 69

Одредбите за уредите на тракторите се однесуваат само на оние видови трактори што на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/h и кои имаат две оски и тркала со пневматичи (во натамошниот текст: трактор).

Врз тракторите што на рамен пат развиваат брзина на движењето поголема од 30 km/h сообразно се применуваат одредбите од чл. 5 до 68 на овој правилник.

Член 70

Работната и паркирната кочница на тракторот мораат да бидат вградени и изведени така што да ги исполнуваат условите од член 15 ст. 3, 5 и 6 на овој правилник.

Системот за кочење на тракторот може да биде вграден и изведен само на две тркала на иста оска, под услов силата на кочењето да е рамномерно распоредена на обете тркала.

Член 71

Под уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци на тракторите, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) главни фарови со соборено светло;
- 2) позициони светла;
- 3) стоп-светла;
- 4) катадиоптери;
- 5) покажувачи на правецот;
- 6) светла за осветлување на задната регистарска таблица.

Освен уредите од став 1 на овој член, на тракторите можат да бидат вградени и изведени и:

- 1) фарови за големо светло;
- 2) фарови за магла;
- 3) фарови и светла за осветлување на местото на кое се изведуваат работи;
- 4) светла за возење напозад;
- 5) задни светла за магла.

За соборените светла за осветлување на патот, за позиционите светла, стоп-светлата, катадиоптерите, покажувачите на правецот и светлата за осветлување на задната регистарска таблица од став 1 на овој член, сообразно важат условите пропишани за таквите уреди на моторните возила во чл. 21 до 24, член 25 ст. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 и 9, чл. 31 и 32, член 36, член 38, чл. 40 и 41 и член 99 од овој правилник.

Ако на тракторот се вградени и светлата од став 2 на овој член, сообразно важат условите предвидени за таквите светла во чл. 25 до 28 од овој правилник.

Член 72

Безбедносната кабина или рамката на тракторот мораат да бидат вградени и изведени така што да го штитат возачот од повреда во случај тракторот да се прерпти и да одговараат на нормативите пропишани во соодветниот југословенски стандард.

Член 73

Уредите за контрола на работата на покажувачите на правецот на тракторите мораат да бидат вградени и изведени како светлосен или како звучен знак за контрола на работата на покажувачите на правецот, ако возачот не може директно да види најмалку по еден покажувач на правецот од секоја страна на возилото.

Член 74

Уредот за давање звучни знаци на тракторот мора да биде вграден и изведен така што да ги исполнува условите пропишани за таквите уреди на моторните возила во член 47 од овој правилник.

Член 75

Уредот за одвод и испуштање на издуните гасови на тракторот мора да биде вграден и изведен така што да ги исполнува условите пропишани во член 50 став 3 од овој правилник.

Член 76

Возачкото огледало на трактор кој има затворена кабина за возачот мора да биде вградено и изведено како најмалку едно возачко огледало поставено на левата страна на кабината.

Ако на тракторот постои ветробран, надворешни окна и бришачи на ветробранот, за нив сообразно важат условите пропишани за таквите уреди на моторните возила во чл. 43 до 45 од овој правилник.

Член 77

Уредот за движење на тракторот напозад, на трактор чија маса преминува 0,35 t мора да биде вграден и изведен така што со соодветен степен на пренос да овозможи сигурно и безбедно движење на тракторот напозад.

2. Приколки

Член 78

Работната и паркирната кочница на приколки што ги влечат трактори, освен на приколки чија најголема дозволена маса не преминува 1,5 t, односно чија најголема дозволена маса не е поголема од масата на тракторот на кој е приклучена, мораат да бидат вградени и изведени така што да ги исполнуваат условите пропишани во член 19 ст. 2 до 5 од овој правилник.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува врз приколките со вградена инерциона команта на кочење што ги влечат трактори, а што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќај до 2 мај 1975 година, под услов:

- 1) тракторот да влече една приколка;
- 2) најголемата дозволена маса на приколката да не преминува 5 t;
- 3) тракторот со приколката да не се движи по патот со надолжен наклон поголем од 5%.

Член 79

Во поглед на светлата за означување на приколката, стоп-светлата, покажувачите на правецот и катадиоптерите на приколката што ја влече тракторот сообразно важат одредбите од чл. 31, 32, 36, 38, 40 и 41 на овој правилник.

V. УРЕДИ НА ЗАПРЕЖНИ ВОЗИЛА

Член 80

Светлата на запречно возило мораат да бидат изведени како најмалку едно бело светло поставено на предната страна на возилото така што светлоста што ја дава да е видлива само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат пред запречното возило и како најмалку едно црвено светло поставено на задната страна на возилото така што светлоста што ја дава да е видлива само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат зад запречното возило.

Светлата на запречното возило мораат да бидат изведени така што светлината што тие ја даваат ноќе при добра видливост, да може да се види на оддалеченост од најмалку 150 m.

Член 81

Катадиоптерите на запречни возила мораат да бидат вградени и изведени како два катадиоптера во црвена боја, кои немаат триаголен облик, симетрично поставени на задната страна на возилото, така што ноќе, при добра видливост, да се видливи од оддалеченост од најмалку 100 m кога се осветлени со големото светло на моторно возило.

Рефлектирачката површина на катадиоптерите не смее да биде помалку од 0,3 m ниту повеќе од 1 m оддалечена од површината на патот. Меѓусебното растојание на рефлектирачките површини на катадиоптерите не смее да биде помало од 0,5 m. Рефлектирачката површина на одделни катадиоптери мора да изнесува најмалку 20 cm².

VI. УРЕДИ НА ВЕЛОСИПЕДИ И НА ВЕЛОСИПЕДИ СО МОТОР

Член 82

Кочниците на велосипеди и на велосипеди со мотор мораат да бидат вградени и изведени за секое тркало, и тоа најмалку по една кочница така што да се меѓусебно независни, со тоа што кочницата на предното тркало мора да биде рачна.

Член 83

Едно светло за осветлување на патот на велосипеди и на велосипеди со мотор мора да биде изведено и прицврстено на предната страна на возилото.

Светлината што ја дава светлото од став 1 на овој член мора да биде во бела боја, а оддалеченоста на светлечката површина на тоа светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,4 m ниту поголема од 1,2 m.

Едно задно позиционно светло во црвена боја на велосипедите и на велосипедите со мотор мора да биде изведено и прицврстено на задната страна на возилото.

Оддалеченоста на светлечката површина на светлото од став 3 на овој член од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m ниту поголема од 0,9 m.

Светлото од став 3 на овој член може да биде изведено заедно со катадиоптерот.

Член 84

Еден катадиоптер во црвена боја на велосипедите и на велосипедите со мотор мора да биде вграден и изведен на задната страна на велосипедот, а по еден катадиоптер во жолта или портокалова боја — на секоја страна на педалот (од предната и задната страна).

Оддалеченоста на рефлектирачката површина на катадиоптерот со црвена боја на задната страна на возилото од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m ниту поголема од 0,9 m.

Рефлектирачката површина на катадиоптерот во црвена боја на задната страна на возилото мора да биде најмалку 8 cm².

На бочните страни на предното и задното тркало на велосипедот мораат да бидат изведени рефлектирачки тела што рефлектираат светлина во бела или жолта боја.

Член 85

Уредот за давање звучни знаци на велосипедите и на велосипедите со мотор мора да биде вграден и изведен така што да ги исполнува условите пропишани во член 47 став 1 од овој правилник.

VII. ОПРЕМА НА ВОЗИЛА

Член 86

Во моторните и приклучните возила, освен во мотоциклите, моторните возила на три тркала, тракторите, тракторските приколки, приколките со еднократна оска и едноосните приколки, автобусите за градски и приградски сообраќај, тролејбусите за градски сообраќај и возилата наменети за комунални услуги (за миене и чистење на улици; одвозување на фекалии и др.), мора да постои резервно тркало на видно место така што возачот да може, според потреба, да го користи.

Член 87

Во моторните возила, освен во патничките автомобили со кои не се врши јавен превоз на лица во сообраќајот на патиштата, мотоциклите, моторните возила на три тркала и тракторите, мора да постои апарат за гаснење на пожар и да биде поставен на видно место така што во случај на опасност да може да се употреби.

Член 88

Во моторните и приклучните возила, освен во мотоциклите без бочна приколка, мора да постои, на видно место, посебен стандардизиран знак за обележување на возило запрено на коловозот на патот така што возачот да може, според потреба, да го користи.

По два знака од став 1 на овој член мораат да постојат во:

1) товарно возило и автобус — ако влечат приклучно возило;

2) моторно возило што се наоѓа на крајот на колоната — ако моторните возила се движат во организирана колона.

Знакот од став 1 на овој член има облик на рамностран триаголник, со рабови во црвена боја чија должина изнесува 40 cm, а широчина најмалку 5 cm. Рабовите на знакот мораат да бидат обложени со рефлектирачка материја или со црвена катадиоптерска оптика во широчина од најмалку 2 cm, или изработени така што да можат по целата должина да се осветлат со сопствен извор на светлина. Знакот мора да биде изработен од цврст материјал и на начин што му овозможува да стои стабилно во вертикална положба.

Член 89

Во моторните возила, освен во мотоциклите со работна зафатнина на моторот до 50 cm³, мора да постои, на видно место, опрема за укажување прва помош (кутија за прва помош) така што возачот да може, според потреба, да ја користи.

Член 90

Во моторните и приклучните возила, чија најголема дозволена маса преминува 5 t мораат да постојат две клинесте подлошки на видно место, така што возачот да може, според потреба, да ги користи.

Чекан за разбивање на стакло во автобусите и трелејбусите од член 54 став 2 на овој правилник мора да постои, на видно место, така што во случај на опасност да може да се употреби.

Член 91

Во моторните возила, освен во мотоцикл, трактор, трелејбус за градски сообраќај и автобус за градски и приградски сообраќај мораат да постојат, на видно место, резервни сијалици најмалку за половина од сијаличните места на удвоените уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци и по една сијалица за неудвоените сијалични места за кои е можна замена само на сијалици.

Член 92

Бројот на рамката на возилото мора да биде втиснат на самата рамка или на кој и да е дел од возилото што не може да се симне.

Бројот на моторот мора да биде втиснат на уочливо место на кукичката на моторот.

Бројот на моторот и бројот на рамката на возилото мораат да бидат втиснати на возилото на видно место, на начин пропишан со југословенскиот стандард.

Член 93

Во патничките автомобили и во возилата наменети за превоз на опасни материи мора да постои, на видно место, јаже или лост за влечење на тие возила, кои мораат да одговараат на нормативите пропишани во соодветниот југословенски стандард.

Другите моторни и приклучни возила можат да имаат лост за влечење.

Член 94

Како зимска опрема на моторни и приклучни возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат пневматици за зимска употреба (M + S) на погонските тркала, односно радијални пневматици на сите тркала, или пневматици со летен профил

ако возилото во приборот има синџири за погонските тркала, а како зимска опрема на автобуси и товарни возила се подразбира уште и лопата.

На пневматиците од став 1 на овој член длабочината на шарите на слојот што газе, по обем и ширина, мора да изнесува најмалку 4 mm.

На возилата не смеат да се поставуваат пневматици со клинџи.

VIII. УРЕДИ ОД КОИ ЗАВИСИ СОСТАВОТ И ОБОЕНОСТА НА ИЗДУВНИТЕ ГАСОВИ НА МОТОРНИТЕ ВОЗИЛА

Член 95

Моторите со внатрешно согорување на моторните возила, освен на мотоциклите, не смеат да испуштаат во атмосферата, и тоа:

1) бензинските мотори — јагленмоноксид чија концентрација е поголема од 4,5% од зафатнината на издувните гасови при работа на загрян мотор во празен од;

2) дизел-моторите, при најмалку шест последовни слободни забрзувања на неоптоварен нормално загрян мотор — издувни гасови чиј коефициент на апсорпција на светлината, измерен со димометар (опасиметар) ја преминува вредноста $K = 3,22 \text{ m}^{-1}$ за мотори до номинална моќност $P_e = 73,50 \text{ kW}$, односно вредноста $K = 2,44 \text{ m}^{-1}$ за мотори преку $P_e = 73,50 \text{ kW}$. При слободно забрзување мора да се постигне максимален број на обртите на моторот.

IX. ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ НА КОИ МОРААТ ДА ОДГОВАРААТ ОДДЕЛНИ УРЕДИ НА ВОЗИЛАТА

Член 96

Како технички услови на кои мораат да одговараат одделни уреди на возилата, во смисла на овој правилник, се подразбираат техничките нормативи што се пропишуваат за одделни видови на тие уреди.

Техничките нормативи на ефикасноста на системите за кочење на моторните и приклучните возила се дадени во следната табела и изнесуваат:

Табела 1

Вид на системот за кочење	Најголема сила на активирањето (daN)						Коефициент на кочењето*)						
	Мотоцикли												
	Сила на ножната команда	Сила на рачната команда	Патнички автомобили	Товарни возила	Автобуси и трелејбуси	Трактери	Мотоцикли	Патнички автомобили	Товарни возила	Автобуси и трелејбуси	Приклучни возила	Трактери	Тракторски приколки
Работна кочница	50	25	50	70	70	60	35	55	45	50	45	25	25
Помошна кочница	—	—	40	60	60	30	—	25	20	25	20	15	15

*) Коефициентот на кочењето претставува однос на забавувањето на возилото и забрзувањето на земјината тежа, изразен во проценти.

Нормативите од став 2 на овој член се применуваат за возилата што се движат, и тоа под следните услови:

1) површината по која се движат возилата да е хоризонтална, рамна, сува и со современа коловозна постилка;

2) за време на движењето на возилото брзината на ветерот да не е поголема од 3 m/s;

3) температурата на дискот или на надворешната површина на барабанот да не изнесува повеќе од 100°C;

4) брзината на почетокот на кочењето да изнесува најмалку 50 km/h — за патнички автомобили, најмалку 40 km/h — за другите моторни возила, а за моторните возила што не можат да ги постигнат тие брзини — 80% од нивната најголема брзина.

Нормативите од став 2 на овој член се применуваат и кога испитувањето на моторното или приклучното возило се врши во место. Во тој случај, односот на збирот на силите на кочењето, на обемот на сите тркала, кочени со работната кочница, и вкупната маса на возилото, мора да биде поголем

или еднаков на пропишаните вредности на коефициентот на кочењето. Нормативите на одделна оска мораат да изнесуваат најмалку 30% од пропишаниот коефициент на кочењето за одделни возила.

Нормативите за помошната кочница од став 2 на овој член можат да бидат помали за 25% од пропишаните — за возилата што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот до 1 јануари 1980 година, освен за патничките автомобили.

Системот за кочење на работната кочница мора да биде таков што да издржи минимална сила на педалот на работната кочница од најмалку 100 daN.

На сите возила што имаат вградени уреди за непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на промената на оптоварувањето мораат да бидат на видно место поставени сите технички податоци за приспособување на тој уред.

Член 97

Паркирната кочница на моторното, односно приклучното возило, кога тоа е одвоено од влечното возило мора да обезбеди неподвижност на возилото оптоварено до најголемата дозволена маса при наклон од 16%, а притоа возилото да не е кочено на друг начин.

Паркирната кочница на група возила мора да обезбеди неподвижност на целата група возила при наклон од 8% а притоа групата возила да не е кочена на друг начин.

Силата со која се дејствува на командата на паркирната кочница не смее да биде поголема од 40 daN за патничките автомобили и тракторите, ниту поголема од 60 daN за другите моторни возила.

Член 98

Забавачот на моторното возило од член 19 став 9 на овој правилник мора да обезбеди функција на долготрајно забавување на приклучното возило со коефициент на кочењето што одговара на вредноста од најмалку 10% од најголемата дозволена маса на приклучното возило.

Член 99

Светлосниот сноп на собореното светло мора да биде во состојба да светли најмалку 40 m, а најмногу 80 m од патот, а светлосниот сноп на големото светло — најмалку 100 m од патот пред возилото ноќе, при нормална видливост, и тоа при рамномерно оптоварено моторно возило на хоризонтална површина.

Фаровите за магла на моторното возило мораат да бидат изведени и приспособени така што осветлениот дел на рамен пат да не е подолг од 35 m.

Собореното светло на велосипед или на велосипед со мотор мора да биде изведено и приспособено така што осветлениот дел на рамен пат да не е подолг од 50 m, ниту пократок од 10 m.

Член 100

Уредот за давање звучни знаци вграден на моторното возило мора да произведува звук со јачина најмалку:

- 1) на моторни возила од А и В категорија — 76 dB (A);
- 2) на моторни возила од С категорија — 80 dB (A);
- 3) на моторни возила од D категорија — 93 dB (A).

Јачината на звукот на звучните знаци вградени на моторното возило се утврдува на отворен и рамен простор со пречник од најмалку 20 m, при што микрофонот на фонометарот мора да се наоѓа на височина од 0,5 m до 1,5 m и на оддалеченост од 7 m пред возилото, а моторот не смее да работи.

Уредите за давање звучни знаци, како што се звонче, труба или сирена на велосипедите и на велосипедите со мотор, мораат да бидат вградени и изведени така што јачината на звукот не смее да изнесува помалку од 70 dB (A).

Уредот за давање звучни знаци на моторните возила не смее да произведува звук со јачина над 104 dB (A).

Член 101

Највисоките граници на дозволената надворешна бучава што одделни видови возила смеат да ја произведуваат се:

- 1) за возила на две тркала, и тоа за:
  - а) велосипеди со мотор — 78 dB (A);
  - б) мотоцикли со двотактен мотор со работна зафатнина до 125 cm³ — 82 dB (A), а за мотоцикли со работна зафатнина на моторот преку 125 cm³ — 84 dB (A);
  - в) мотоцикли со четиритактен мотор со работна зафатнина до 125 cm³ — 82 dB (A), со зафатнина од 125 до 500 cm³ — 84 dB (A), а со зафатнина преку 500 cm³ — 86 dB (A);
  - 2) за моторни возила на три тркала — 85 dB (A);
  - 3) за моторни возила на четири или повеќе тркала, и тоа за:
    - а) патнички автомобили и комбинирани возила 84 dB (A);
    - б) товарни возила и автобуси со најголема дозволена маса до 3,5 t — 85 dB (A), преку 3,5 t и со мотор со моќност до 147 kW — 89 dB (A), а со мотор со моќност преку 147 kW — 92 dB (A).

За возилата што се во експлоатација подолго од една година највисоката граница на дозволената надворешна бучава изнесува за 3 dB (A) повеќе од највисоката граница предвидена во став 1 на овој член за односниот вид возило.

Надворешната бучава на нови возила што се во експлоатација до една година се утврдува на начинот предвиден со Правилникот број 9 — Еднообразни прописи за хомологија на возилата во поглед на бука (Уредба за ратификација на Правилникот број 9 и Правилникот број 10) кои се однесуваат на хомологијата на возилата во поглед на бука и во поглед на спречување радиопречки („Службен лист на СФРЈ“ — Меѓународни договори и други спогодби, бр. 16/72), односно според нормативите пропишани во соодветниот југословенски стандард.

Член 102

Уредите и опремата што се вградуваат во возилата мораат да бидат од одобрен тип (хомологирани) според важечките нормативи за одделни видови на тие уреди и опрема.

Х. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 103

Долунаведените одредби да овој правилник се применуваат врз возилата што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот, и тоа:

- 1) по 1 јануари 1970 година:
  - а) одредбата на член 38 став 2;
  - б) одредбата на член 46 став 1 точка 1;
- 2) по 1 април 1971 година:
  - а) одредбата на член 14 став 2;
  - б) одредбата на член 16 став 5;
  - в) одредбата на член 19 став 7;
  - г) одредбата на член 31 став 3;
  - д) одредбата на член 35;
  - е) одредбата на член 41 ст. 2 и 4;
  - ж) одредбата на член 43;
  - з) одредбата на член 44;
  - и) одредбата на член 45;
  - с) одредбата на член 46 ст. 4 и 5;
  - и) одредбата на член 49 став 1, која се однесува на светлосен или звучен знак за контрола на

работата на покажувачите на правецот и на брзиномер са патомер и светилка за осветлување на мотоцикл;

- ј) одредбата на член 59 став 1;
- к) одредбата на член 52 ст. 2 и 6;
- л) одредбата на член 55 став 2;
- љ) одредбата на чл. 56 до 58;
- м) одредбата на член 60 став 1;
- н) одредбата на член 62;
- њ) одредбата на член 64 став 1;
- о) одредбата на член 67;
- п) одредбата на член 84 ст. 1 до 3;
- 3) по 1 јануари 1972 година:
  - а) одредбата на член 53 став 4;
  - б) одредбата на член 54 ст. 2 до 4;
  - в) одредбата на член 63 став 3;
  - г) одредбата на член 101 став 1;
- 4) по 1 јануари 1973 година:
  - а) одредбата на член 10 ст. 1 и 2;
  - б) одредбата на член 13, освен став 1 точка 2;
  - в) одредбата на член 16 ст. 6 и 9 (за товарни и приклучни возила преку 10 t и за аутобуси со најголема дозволена маса преку 7 t), како и одредбата на став 10;
- 5) по 1 јануари 1976 година — одредбата на член 16 став 6 во однос на моторните и приклучните возила наменети за превоз на патници, со најголема дозволена маса преку 7 t;
- 6) по 1 јануари 1978 година:
  - а) одредбата на член 16 став 10;
  - б) одредбата на член 19 став 9;
- в) одредбата на член 41 став 1 точка 2, а до тој рок ќе се применува одредбата од точка 1 став 1 на тој член;
- г) одредбата на член 83 став 3;
- 7) по 15 март 1979 година:
  - а) одредбата на член 41 став 11 — во однос на моторните возила на три, четири или повеќе тркала и на приклучните возила;
- 8) по 1 јануари 1980 година:
  - а) одредбата на член 13 став 1 точка 2;
  - б) одредбата на член 16 став 6 — во однос на моторните и приклучните возила — автобусите со најголема дозволена маса до 7 t и товарните и приклучните возила со најголема дозволена маса до 10 t;
  - в) одредбата на член 16 став 8;
  - г) одредбата на член 31 став 1 — во однос на моторните возила на две тркала и моторните возила на три тркала што не се пошироки од 1,3 m, и во однос на приклучните возила со широчина поголема од 1,6 m;
- д) одредбата на член 50 став 3;
- ѓ) одредбата на член 64 став 2.

Долунаведените одредби од овој правилник ќе се применуваат врз возилата што ќе се произведат, односно произведат и вклучат во сообраќајот, и тоа:

- 1) по 1 јануари 1983 година:
  - а) одредбата на член 19 став 8 — во однос на помошната крстосана приклучна врска која ќе спречи рудата, односно приколката да скршне на страна;
- б) одредбата на член 26 став 3;
- в) одредбата на член 27 став 4;
- г) одредбата на член 49 став 1 точка 3в;
- д) одредбата на член 61 став 5;
- ѓ) одредбата на член 72;
- 2) по 1 јануари 1984 година:
  - а) одредбата на член 49 став 1 точка 8 под а — во однос на резервоарот за енергија;
  - б) одредбата на член 67 став 1 — во однос на комбинираниите возила;
  - в) одредбата на член 84 став 4;
  - г) одредбата на член 93 став 1;
- 3) по 1 мај 1985 година:
  - а) одредбата на член 46 став 1 точ. 2 до 4 — во однос на патничките автомобили до четири седишта,

патничките автомобили што влечат камп-приколка и комбинираниите возила;

- б) одредбата на член 63 став 4;
- в) одредбата на член 64 став 5;
- г) одредбата на член 96 став 6.

Член 104

Но исклучок од одредбата на член 25 став 3 од овој правилник, на возилата што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот до 1 октомври 1982 година светлината на главните фарови може да биде во бела или жолта боја.

Член 105

Одредбата од член 65 став 1 на овој правилник не се применува врз патничките автомобили што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот пред 1 јануари 1977 година.

Член 106

По исклучок од одредбата на член 67 од овој правилник, на возилата што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот до 2 мај 1975 година, уредот за обезбедување на возилото од неовластена употреба, со кој се спречува вртење на тркалото на управувачот или поместување на рачката на менувачот, може да биде посебно изведен и не мора да биде вграден во возилото.

Член 107

Врз возилата што се произведени, односно произведени и вклучени во сообраќајот до денот на влегувањето во сила на овој правилник, одредбата од член 63 став 5 ќе се применува почнувајќи од 1 јануари 1984 година.

Член 108

По исклучок од одредбата на член 95 став 1 точка 2 од овој правилник, за возилата што ќе се произведат, односно произведат и вклучат во сообраќајот пред 1 јануари 1980 година, коефициентот на апсорпција на светлината може да изнесува најмногу $K = 3,52 \text{ m}^{-1}$, или при работата на оптоварен мотор да не произведува издувни гасови потемни од бојата што е обележена со број 2 на Рингелмановата скала или со број 5,5 на Бошовата скала, или со соодветни вредности добиени со мерење со други апарати.

Член 109

Врз моторните и приклучните возила на вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија не се применуваат одредбите од чл. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 23, 29, 35, 49, 60 и 61, член 63 ст. 2 и 3 и чл. 67 и 94 на овој правилник.

Член 110

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за уредите, опремата, димензиите и вкупните тежини на возилата во сообраќајот на патиштата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/75, 58/76, 20/78 и 4/80).

Член 111

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 1933/2
4 јуни 1982 година
Белград

Претседател
на Сојузниот комитет
за сообраќај и врски,
Назми Мустафа, с.р.

У К А З И

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО ЈАПОНИЈА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО ЈАПОНИЈА

I

Се отповикува
Седмо Хашимбеговиќ од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Јапонија.

II

Се назначува

Илија Топалоски, претседател на југословенската група на Интерпарламентарната унија и член на Надворешно-политичкиот одбор на Собранието на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Јапонија.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 23
9 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА ВЈЕТНАМ И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА ВЈЕТНАМ

I

Се отповикува
Милорад Божиновиќ од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Социјалистичка Република Вјетнам.

II

Се назначува

Борисое Стојадиновиќ, началник на управа во Сојузниот секретаријат за надворешни работи, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Социјалистичка Република Вјетнам.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 24
12 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА КИНА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА КИНА

I

Се отповикува

Мирко Остоиќ, од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Народна Република Кина.

II

Се назначува

Сава Обрадовиќ, помошник на сојузниот секретар за надворешни работи, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Народна Република Кина.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 25
13 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И СПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР-ШЕФ НА ПОСТОЈАНАТА МИСИЈА НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ПРИ СОВЕТОТ ЗА ЗАЕМНА ЕКОНОМСКА ПОМОШ ВО МОСКВА

I

Се назначува

Јанез Стерниша, претседател на Колегијалниот работороводен орган на Здружената индустрија на војила „ТАМ“ во Марибор, за извонреден и ополномоштен амбасадор — шеф на Постојаната мисија на Социјалистичка Федеративна Република Југославија при Советот за заемна економска помош во Москва.

II

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 26
14 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО КРАЛСТВОТО ДАНСКА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО КРАЛСТВОТО ДАНСКА

I

Се отповикува

Светозар Старчевиќ од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Кралството Данска.

II

Се назначува

Инж. Бранко Јовановиќ, советник на сојузниот секретар за надворешни работи, за извонреден и

ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Кралството Данска.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 27
15 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И СПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО СОЈУЗОТ НА СОВЕТСКИТЕ СОЦИЈАЛИСТИЧКИ РЕПУБЛИКИ И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО СОЈУЗОТ НА СОВЕТСКИТЕ СОЦИЈАЛИСТИЧКИ РЕПУБЛИКИ

I

Се отповикува

Марко Орландиќ од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Сојузот на Советските Социјалистички Републики.

II

Се назначува

Милојко Друловиќ, извршен секретар на Претседателството на Централниот комитет на Сојузот на комунистите на Југославија, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Сојузот на Советските Социјалистички Републики.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 28
16 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТНОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО РЕПУБЛИКА ГАМБИЈА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО РЕПУБЛИКА ГАМБИЈА

I

Се отповикува

Марко Милашин од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Република Гамбија, со седиште во Дакар.

II

Се назначува

Александар Псончак, извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Република Мали, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Република Гамбија, со седиште во Вамако.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 29
19 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТНОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО ЧЕХОСЛОВАЧКА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО ЧЕХОСЛОВАЧКА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА

I

Се отповикува

Миодраг Влаховиќ од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Чехословачка Социјалистичка Република.

II

Се назначува

Трајко Липковски, амбасадор во Сојузниот секретаријат за надворешни работи, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Чехословачка Социјалистичка Република.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 31
20 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

У К А З

ЗА ОТНОВИК ОД ДОЛЖНОСТА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА ПОЛСКА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА ПОЛСКА

I

Се отповикува
Мухидин Бегич од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Народна Република Полска

II

Се назначува
Миливоје Максиќ, советник на претседателот на Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија за надворешнополитички прашања, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Народна Република Полска.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 32
21 јули 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Петар Стамболиќ, с. р.

ОДЛИКУВАЊА

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛСТВОТО
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 315 точка 8 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

Од сојузните органи и организации

— по повод на четириесетгодишнината од одржувањето на првите партизански спортски игри во Фоча, а за особени заслуги во развивањето на физичката култура, во негувањето на традицијата на Народноослободителната борба и во јакнењето на братството и единството на нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Партизанска олимпијада — Фоча;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Анакиоски Василија др Душан, Лембергер Хинка Владимир;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Поповиќ Дака Вожидар;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Радич Николe Младен;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Муц Јоже Јоже;

Од СР Босна и Херцеговина

— по повод на дваесет и петгодишнината од излегувањето, а за заслуги во информирањето на граѓаните, со што е направен значаен придонес на социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Новинско-издавачка, радио-дифузна и пропагандна радна организација „Наша ријеч“ Лист „Наша ријеч“ — Зеница;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Анђелиќ Мате Новак, Башкот Бранка Бошко, Билан Мије Стипо, Кеџман Милана Јово, Вукоје Луке Божо;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Чехајиќ Хусе Хамо;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Његован Ђуре Дмитар;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Максимовиќ Јована Богдан, Машиќ Рифата Махмуд;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Карабатак Јанка Секуле, Карабег Омера Тица, Каурин Ђурђа Илија, Максимовиќ Милана Радивоје, Зељковиќ Николe Владо;

Од СР Црна Гора

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Асановиќ Пера Иван, Ђуричковиќ Милоша Марко, Костиќ Драга Илија, Меденица Јакиќа Вучиќ, Мијовиќ Спаса Драго, Перовиќ Савића Драгица, Перовиќ Сима Миливоје, Рацковиќ Филипа Владо, Радовиќ Рада Рашко, Раичевиќ Риста Михаило, Стајкиќ — Вујосевиќ Милете Анђелија;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Бацковиќ Николe Јакша, Марковиќ Јова Љубо, Никашевиќ Ђура Мило, Секулиќ Јока Јагош, Спахиќ Пера Грујо;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Асановиќ Стана Вељко, Дедиќ Станише Јован, Ѓекиќ Пеша Бошко, Милиќ Стевана Ђорђевиќ, Раичевиќ Риста Мато, Војводиќ Ђура Томо, Војводиќ Ива Војин, Вујосевиќ Николe Стеван;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Дракиќ Божа Драго, Ђурановиќ Ђока Вишња, Ђуричиќ Мијалo Радомир, Јанковиќ Сава Драго, Јовановиќ Никa Марко, Јовановиќ Миљана Новка, Коматина — Вукотиќ Митра Велика, Јагатор Митра Војислав, Јакетиќ Милије Љубо, Мандиќ

Голуба Милева, Мариј Сима Јово, Марковић Тома Душан, Марковић — Батровић Митра Љубица, Мијовић Милована Велимир, Милић Петра Бранка, Новаковић Стевана Јулка, Поповић Неша Симон, Рацковић Јанка Блажо, Радевић — Станковић Анта Бисерка, Раичевић Илије Спаса, Стојовић Павла Петко, Шкулетић Петра Ђурђа, Влаховић Митра Драго, Вучинић Мирка Бошко, Вукашиновић Тз-ма Никола, Вуковић Петка Маша, Вуковић — Вукашиновић Ника Милка, Вуксановић Ђурана Гавро, Вуловић — Стругар Стева Зорка, Живковић Милоша Саво;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Радевић — Станковић Анта Бисерка;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Јанковић Сава Драго, Лучић Перуте Вуко;

Од СР Хрватска

— по повод на триесетгодишнината од постоењето, а за особени заслуги во развивање на масовна физичка култура и успеси во популаризирањето и организирањето на рекреативни активности на населението

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

„Партизан“ Хрватске — Савез за спортску рекреацију — Загреб;

— по повод на четириесетгодишнината на Југословенската воена морнарица, а за особени заслуги во проучување и унапредување на поморството и за значаен придонес во развојот на поморското стопанство

Савез друштва за проучување и унапредување поморства Југославије — Ријека;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Барбарић Шпира Винко, Левантин Анте Стипе;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Чернелч Јоже Јоже, Шкарица Дане Петар;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Перван Мате Иван, Скатеретико Јакова Анте, Видјак Петра Вјекослав;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Апро Јањоша Мањаш, Дукић Ивана Љубица, Јурин Јакова Мирко, Торбица Душана Милан, Угрина Маријана Јозо, Усорац Јуре Мате;

Од СР Македонија

— по повод на триесетгодишнината од постоењето, а за особени заслуги во развивањето на општествената одбрана, во ширењето на воено-стручните знаења и подигањето на борбената готовност, како и во јакнењето на братството и единството и патриотизмот на нашите граѓани

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Сојуз на резервните воени старешини на Македонија — Скопје;

— по повод на триесетгодишнината од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во работата од значење за стопанскиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Хемијско-електрометалуршки комбинат „Југохром“ — Јегуновце;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Бендевски Лазаров Стојан, Гадол Арнолда Хари Ристевски Вангел Јорго, Тодоровски Јован Леонида;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Андреевски Стојан Јонче, Ангелевски Петре Сотир, Гадол Петра Мара, Паволска Михајлова Ката, Терзијевиќ Васил Јован, Василевски Наум Јосиф;

Од СР Словенија

— за особени заслуги и успеси постигнати во здравствената и туристичката угостителската дејност, како и за значаен придонес во стопанскиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

РО Лечилиште — Рогашка Слатина;

— по повод на сто и десеттата годишнина од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во образованието и воспитувањето на стручни кадри и за значаен придонес врз унапредувањето на земјоделско-прехранбени производи

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Техничка пољопривредна школа — Марибор;

— по повод на триесет и петгодишнината од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во работата од значење за стопанскиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Граѓевинско предузеће „Ставбар“ — Марибор;

— по повод на дваесет и петгодишнината од постоењето а за заслуги во развивањето и омасовувањето на авто-мото спортот и за придонес кон ширењето на техничката и сообраќајната култура

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Ауто-мото друштво — Орехова Вас;

— по повод на осумдесетгодишнината од постоењето, а за заслуги во развивањето на културно-просветната дејност

Културно друштво — Стари Трг при Словен Градец;

— по повод на двестегодишнината од постоењето, а за заслуги во основното образование и воспитување на млади генерации во духот на слободарски идеи и патриотизам, како и за придонес во ширењето на просветата и културата

Основна школа „Макса Брачича“ — Циркулане;

— по повод на педесетгодишнината од постоењето, а за заслуги во омасовувањето на фудбалскиот спорт и за придонес во развојот на физичката култура

Спортско друштво Фудбалски клуб „Слобода“ — Кисовец;

— за долгогодишна револуционерна работа и особени заслуги во јакнењето на свеста на нашите граѓани во борбата за слобода и независност на земјата, како и за придонес во изградбата на нашето социјалистичко самоуправно општество

СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО ЛЕНТА

Боле Леополда Тоне;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Кухар-Сримшек Августа Аница, Вилфан — Буковец Августа Марија;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Клеменчич Јосипа Иво, Залетел Тинета Фине;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Ковачич Франца Иван;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Маркович Анице Марјан;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Кропивник Франца Руди, Пирник Алојзија Максимиљан;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Миклавчић Ивана Иво;

Од СР Србија

— по повод на педесетгодишнината од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во згрижување, воспитување и образование на деца лишени од родителска грижа

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Центар за породични смештај деца „Рада Младеновић — Тулић — Црна“ — Милошевац;

— по повод на осумдесет и петгодишнината од фудбалскиот спорт во Србија, а за особени заслуги во омасовувањето на овие спортски дисциплини и за придонес кон општиот развој на физичката култура на граѓаните

Фудбалски савез Србије — Белград;

— по повод на стогодишнината од постоењето, и триесет и петгодишнината од непрекинато излегување, а за особени заслуги во развивањето и унапредувањето на педагошката теорија и практика, како и за придонес во подигање на стручни кадри

„Просветни гласник СР Србије“ — Белград;

— по повод на дваесет и петгодишнината од постоењето, а за особени заслуги во издавачката дејност и за значаен придонес врз унапредувањето на образованието и воспитувањето

Завод за учебници и наставна средства — Белград;

— по повод на долгогодишната работа и дваесет и петгодишнината на братска соработка и пријателство на Иваниќ Град и Лозовик, а за особени заслуги во развивањето на културно-уметничкиот живот и за придонес во ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Културно-уметничко друштво „Радица Ранковић“ — Лозовик;

— по повод на триесет и петгодишнината од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во работата од значење за стопанскиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

РО „Радулашка“ — Белград;

— по повод на триесетгодишнината од постоењето, а за особени заслуги и успеси постигнати во работата од значење за развојот и унапредувањето на угостителско-туристичкото стопанство

Угостителска радна организација „Стари град“ — Белград;

— за долгогодишна работа и заслуги во заштита и спасување на човечки животи, општествен и личен имот, со што е направен придонес во социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Доброволно ватрогасно друштво „Крушевац“ — Крушевац;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Девеџић Александра Душан, Кош Ерих, Лучић Миљка Радован, Панџић Млађена Панта, Стојковић Владимир мр Миливоје;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Акулов Алексеја Петар, Јовановић Трифуна Крста, Петровић — Благојевић Јездимира Јелена, Тишма Дмитра Јован, Урошевић Светозара Косан;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Бакић Тодора Данило, Филиповић Вида Душан, Мијовић Војислава Милорад, Топаловић Драгомира Миленко;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Црнчевић Марка Михаило, Цветковић Ранђела Добросав, Драшковић Радована Миливој, Ђоковић Пере Милош, Џабир Мустафе Џабири, Кнежевић Марка Марко, Манић Јована Божидар, Попивоца Благоја Машут, Спасић Јосифа др Живојин, Станковић Јована Војислав, Томић Александра Драгомир, Трифуновић Трифуна мр Миодраг, Врховец Јанеза Јанез, Вујновић Спасоја Ратко, Вукша, Марка Ђуро;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Богдановић Бранка др Богдан, Бошковић Ђорђа Живорад, Божиновић Шиме Мирко, Делијанић Александра Игор, Филиповић Величка Мулутин, Јоксић Милана Момчило, Крунић Илије Војин, Максић Милије Богдан, Марић — Јовичић Николе Јованка, Мићовић Јосифа др Војислав, Милутиновић Милана Радомир, Мирјачић Петра Ђуро, Николић Радојице Радомир, Омић Михајла Данило, Павловић Животе Загорка, Петровић — Бајић Радосава Јеелна, Петровић Илије Василије, Радовановић Милана Петар, Ракић Светислава Душан, Ракић Јована Живојин, Ристић Владимира др Слободан, Ружичић Милице Бранко, Шуменковић Марка др Никола, Танасијевић Живка Богољуб, Вељовић Милосава Драгић, Владисављевић Владимира Димитрија;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ТРАЦИ

Бајић Боже Миле, Бирчанин Живана Ружа, Драговић Радована Милан, Кош Ерих, Мојсиловић Божицара др Миленко, Трифуновић Љубомира др Богдан;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Радовановић Милана Петар;

— за покажана лична храброст во борбата против непријателот за ослободување на земјата

СО ОРДЕН ЗА ХРАБРОСТ

Јоксић Милана Момчило;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Јерковић Стојана Милан, Месаровић Милорада Миодраг;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Станојев Душана Максим;

Од САП Војводина

— по повод на стогодишнината од постоењето, а за особени заслуги во негувањето на театарската уметност и за придонес кон ширењето на културата во духот на братството и единството на нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Аматерско позориште „Нејка“ КУД „Михај Еминеску“ — Куштиљ;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Бараћ Луке Дане, Илић Боже Душан, Мравовић Васе Мићо, Обрадовић Раде Мирко.

Бр. 35

7 мај 1982 година
Белград

Претседател
на Претседателството на СФРЈ,
Sergej Kraigher, с. р.

СОДРЖИНА:

Страна

612. Одлука за дополнително на Одлуката за начинот на продажбата на царинските стоки и за распоредот на средствата добиени со продажбата на тие стоки — — —	1261
613. Правилник за димензиите, вкупните маси и основните услови кои мораат да ги исполнуваат уредите и опремата на возилата во сообраќај на патиштата — — —	1261
Укази — — — — —	1273
Одликувања — — — — —	1261

Издавач: Новинско-издавачка установа Службен лист на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Белград, Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. фах 226. — Директор и главен и одговорен уредник Вељко Тадиќ. — Печата Београдски издавачко-графички завод, Белград, Булевар војводе Мишиќа бр. 17.